

W. klin

ČASOPIS ŠTUDENTOV NOVINARSTVA
januar 2022

Odgovorni urednici

Tjaša Lorbek, Žana Erznožnik

Novinarke in novinarji

Urška Bitenc, Neža Borkovič,
Sabina Brezner, Lara Draškovič,
Žana Erznožnik, Dana Golubič Grižančič,
Laura Gomboc, Julija Kandare,
Necj Kirn, Tjaša Lorbek, Ana Maretič,
Lara Miklavčič, Jakob Murovec,
Nina Rozman, Matej Simič,
Sabina Zorman, Nika Žagar

Lektorica

Mateja Jelaska Čefarin

Oblikovalka

Karin Rošker

Fotograf

Luka Černe

Naslovnica

Melanie Habjanič

Naslov uredništva

Fakulteta za družbene vede - Klin,
Kardeljeva ploščad 5,
1000 Ljubljana

Elektronska pošta

fdv.klin@gmail.com

Spletna stran

spletniklin.si

Facebook

KLIN - revija študentov novinarstva

Izdaja

Društvo študentov novinarstva
FEJS Slovenija

Tisk

Partner Graf

Naklada

400

KAZALO

05

Komentar prvega urednika Klina ob 20. jubileju
izida prve številke

Čuvajte Klin!

06

Anketa z bivšimi uredniki Klina

Študiraš novinarstvo, pa ne pišeš za Klin?

07

Pritiski na medije

Če pes čuvaj ne zarenči, je cucek

10

Poročanje s protestov

Mi ljudi nikoli nismo pozivali na ulice

14

Intervju z Moniko Kalin Golob

**»Dati breme razpadajočega gospodarstva in
neurejenega sistema na univerzo ni pravično«**

17

Politična kultura

Še nikoli nižje

20

Reportaža

(P)ostati črn Zoom kvadratek

22

Nepremičnine ŠOU

**Prodaja študentske srebrnine ali unovčenje
skritega jokerja**

24

Portret Mance Košir

Pričevalka, ki ne ostaja le na površini

26

Recenzija knjige Karantena. Rim.

Kapsula začetka časa, ki ga še živimo

26

Recenzija filma Greta

Greta Thunberg, glas vpijočega v puščavi

27

Kolumna

Sokrivi in nedolžni

28

Kolumna

Živeti tektonske premike

PRIČEVALCI PRELOMA

Tjaša Lorbek

Tokratna številka ni prelomna le, ker je jubilejna (čeprav je tudi to del razloga; vse najboljše, Klin!). Prelomna je tudi, ker kljub temu, da bi lahko številko posvetili katerikoli tematiki, nismo mogli ignorirati banalnosti (skrajnosti? včasih tudi groze?) našega vsakdana v primežu mnogih kriz, večjih in manjših, a z eno skupno lastnostjo: eni je sledila druga, še preden smo prvo lahko razrešili.

Na nas se je vsula povodenj nepričakovanih dogodkov in primorani smo se bili med njimi naučiti plavati, ne da bi pri tem izgubili voljo ne le do majhnih vsakodnevnih aktivnosti, ki so se tako drastično spremenile, temveč tudi do našega novinarskega poslanstva. Če ekstremne situacije pokažejo človekov pravi obraz, nam je obraz slovenske družbe v zadnjih dveh letih postal neznan; nismo si mislili, da nas je mogoče spraviti do tako skrajnega roba.

Ne gre le za epidemijo, polnjenje bolnišnic in nezadovoljstvo ljudi, ampak tudi za dogodke, ki so temu sledili, gre za prepire v parlamentu in na Twitterju, za osolzivčeno Ljubljano v sredo popoldan, za ministre brez načel in za ljudi, ki še na respiratorjih verjamejo, da so žrtev politične zarote. Bi si pred dvema letoma lahko predstavljali, da lahko družbo nekaj pahne tako globoko? Verjetno ne.

Globoko ali plitko, dobro ali slabo, tega dogajanja ne gre spregledati, ne gre ga ignorirati. Je prelomno, četudi prelomu morda sledi prepad. Zato je o njem vredno govoriti, pisati, poročati. Ali bodo ti dogodki res zgodovinski in prelomni, je odvisno od tistih, ki jih opazujemo, o njih govorimo in pišemo, ki ne dopustimo, da bi utonili v pozabo. Mi smo tisti, ki lahko s svojim glasom postanemo ne le nemi opazovalci, temveč pričevalci. Tisti, ki želimo, da zgodbe ne ostanejo pri šepetih in kavarniških debatah, tisti, ki kličemo na odgovornost. Tisti, ki jih želijo utišati.

Tisti izmed nas, ki imamo (za zdaj) še privilegij, da nam nihče ne pljuva v obraz, ga želimo izkoristiti. Četudi smo morda le naivni nekaj-dvajsetletni študenti in še nismo izkusili vsega, kar so naši starejši kolegi, je realnost obojih v tem trenutku enaka. In ker si želimo boljše, ne bomo tihi.

Imamo svoj glas, ki bo ovekovečil naša pričevanja. Imamo glas, da teh prelomnih dogodkov ne pometemo pod preprogo, kot je najlažje storiti, ko je nekaj preveč grdo, da bi v to še naprej strmeli. Da ne ustvarimo tišine, ki bi s pridušenim glasom kričala o krivicah brez krivca. Da ne ustvarimo tišine, ki ne bi bila spokojna. Spokojno tišino imamo radi. Naj v njej ob branju jubilejnega Klina uživate tudi vi. Zato je tukaj.X

VOŠČILO NEKEMU DVAJSETLETNIKU

Žana Erznožnik

Že malo izoblikovani, a še vedno prožni za spremembe. Še dovolj naivni za verjetje, da lahko spremenijo svet, a hkrati dovolj izkušeni, da jim je jasno, da tega ne morejo doseči sami. Ni jim več popolnoma vseeno, kaj si o njih mislijo drugi, a so hkrati še dovolj svobodni, da se brez slabe vesti iščejo, pri čemer lovijo pravo mero med upoštevanjem izkušenj starejših in samosvojo eksperimentacijo. Tako sem si odgovorila na vprašanje, kakšni so dvajsetletniki.

In prav tak je pri svojih dopoljenih dvajsetih letih tudi Klin. Ko sem analizirala njegovo življenje, sem spoznala, da so bile še najbolj oprijemljiva stalnica v njem spremembe. Bil je konservativen in napreden, predvidljiv in provokativen. Bil je lahkotno branje na stranišču in poglobljeno branje ob sobotni jutranji kavi, ki ti da misliti še zvečer in o katerem lahko s kolegi debatiraš v ponedeljek.

Doživel je čase, ko je bil skupinski projekt generacij študentov, ki so želeli, da so njihove ideje slišane, in so urednikom kar sami ponujali prispevke za objavo. In čase, ko je kopica zagnanih izjem preostale sprva moledovala za sodelovanje, nato pa sama sčarala celo številko in poskrbela, da tradicija Klina ni zamrla.

Če bi morala to, kar je Klin zadnjih 20 let bil in upam, da tudi prihodnjih 20 bo, opisati z eno besedo, bi izbrala besedo inkubator. V njem se je namreč preizkušalo in kalilo več kot 100 novinark in novinarjev.* Mnogim je Klin predstavljal prvo »ta pravo« novinarsko objavo, morda prvega (ali žal edinega) mentorja, številnim pa tudi odskočno desko za nadaljnjo karierno pot.

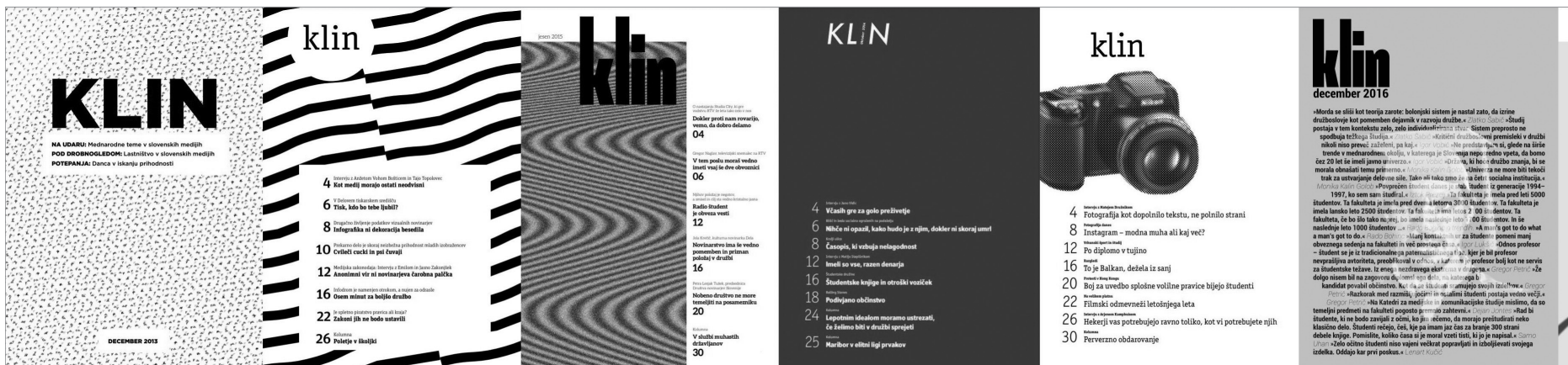
Nekdanja urednica Klina, danes pa vodja programskih projektov na MMC RTV Slovenija Klavdija Kopina je za svoj prvi prispevek pri Klinu s kolegom intervjuvala Eriko Žnidaršič, ki je rekla, da jo lahko obiščeta še kdaj. Pograbila je priložnost in tako se je začela njena pot na RTV, je pojasnila v anketi tokratne številke, kjer smo besedo dali nekdanjim urednicam in urednikom Klina.

»Na Klinu si lahko kot mlad privoščiš marsikaj, česar si potem še nekaj časa ne moreš,« je dejala nekdanja urednica našega časopisa, zdaj pa dnevna urednica na N1 Neda Došenovič. Klin namreč je in bo ponujal tudi možnost za napake, za eksperimentacijo in preizkušanje v žanrih, za katere v večjih medijih kot mlad le redko dobiš priložnost.

Prvi urednik Klina, zdaj pa odgovorni urednik na Večeru Matija Stepišnik, je v svojem komentarju za to številko napisal, da je bil Klin »naš otrok, naš prostor svobode«. Tako sem kot urednica 20 let kasneje čutila tudi sama. Svobodo sem med drugim izkoristila tako, da sem prepovedala naslavljanje žensk z golo pridevniško obliko priimkov; prakso, ki je v veliki večini slovenskih medijev trdovratno zakoreninjena, kljub svojemu seksističnemu podtonu in obstoječim enostavnim rešitvam te družbeno-jezikovne zagate.

Dragi Klin. Z zanimanjem bom spremljala, kako bodo svobodo izkoriščale prihodnje generacije, ki te bodo ustvarjale. Čeprav si lani dopolnil 20 let, boš zaradi vsakoletnega ponovnega rojstva novi družini verjetno za vedno otrok. Ostani svojeglav, kritičen in svoboden. Obstani. Vse najboljše, Klin!X

* Zaradi manjkajočih številkl Klina v društvenem arhivu točne številke ni mogoče podati. Ob tej priložnosti zato pozivamo vse, ki imate katerega od Klinov izpred leta 2013, ki še ni naložen na našem spletnem arhivu, da nas kontaktirate na fdv.fejs@gmail.com da skupaj izpopolnimo arhiv in poskrbimo, da bodo ideje in delo vseh generacij Klinovcev javno dostopne vsem.

ČUVAJTE KLIN!

Matija Stepišnik

Foto: Andrej Petelinšek

Poletje se je sramežljivo umikalo jeseni. Poletne novinarske prakse in počitniška potepanja so bila mimo. Trije sošolci smo sedeli na kavi, še v Mariboru, pred povratkom v študentske sobe v Ljubljani in v predavalnice Fakultete za družbene vede. Polni elana, nabiti z energijo doživetij dela v »ta pravih« redakcijah, v mojem primeru pri Večeru; vse to je brisalo otožnost ob bledenju poletnih spominov. Uvodno leto študija novinarstva, ki položi prve temelje razumevanja sveta, je bilo za nami, dobra skupina »mladink in mladincev« je nastala, takšna s kemijo. Zaštekali smo se, postali prijatelji, študentski »soborci«.

Spraševali smo se, kako bi tudi med študijem poleg vsega, kar se je treba naučiti, preštudirati, ostali čim bolj v stiku z novinarstvom? Smo sposobni ob tem narediti, ustvariti še nekaj svojega, kjer bomo skozi naše študentske oči pisali, razmišljali o času in prostoru, v katerega smo zakorakali kot mladi ljudje z ambicijo in zavestjo, da si moramo izboriti možnosti, da ga (so)oblikujemo? Vprašan je bilo od prvih isker na tisti kavi veliko, a na niti enega nismo odgovorili, da ni mogoče, da ne (z)moremo.

Nismo imeli ne infrastrukture za študentsko revijo oziroma časnik ne denarja, imeli pa smo idejo in brezmejno voljo, željo. In trdno prepričanje, da lahko vse ovire premagamo. Ko smo se v Ljubljani srečali še z ostalimi člani »ekipe«, ni bilo niti za trenutek nikomur sporno, da ne bi sodeloval. Ali da ne bo uspelo.

Gremo? Gremo. Akcija! FDV potrebuje študentsko revijo, takšno, v kateri bodo teme, relevantne za studentarijo, a obenem mora biti predvsem tudi prostor, kjer se z našim avtentičnim pogledom vključujemo v relevantne razprave o temah, ki so bile takrat v ospredju.

Iz »nič« - sami smo iskali tehnično podporo, postavljalce, tiskarno, knjigoveza, pismo, niti sanjalo se mi ni, da ga bomo potrebovali, finance, marketing ... Ob podpori katedre za novinarstvo, predvsem dr. Marka Milosavljevića, fakultetne študentske organizacije in nekaj sponzorjev, so začeli nastajati obrisi in nato že zelo hitro tudi prve strani »našega časopisa«.

Ko sva z Andrejem Miljkovičem nek popoldan pripeljala zavitke, v katerih je bil naš premierni Klin - mater, ob iskanju imena smo se šele dobro zafrkavali - na faks, je bilo ... Izjemno. Kakšna zmaga. Predsednik Pahor bi se pridušal: kako fantastičen dan. Če bi nama kdo rekel, naj se odpeljeva pod Mount Everest, ker sva sposobna tudi tja, na vrh, bi šla. Brez oklevanja.

Ne morete si misliti, kako sem ponosen, da je Klin postal in ostal institucija, študentski časopis, ki gre iz generacije v generacijo. Vsaka mu vdihne svoje življenje, zeitgeist, malo drugačen podpis, uredniško politiko, a osnovna ideja je po moje ostala.

Za nas je bil, in sedaj z lepimi spomini gledam na to, naš »otrok«, naš prostor svobode, naša vstopna točka v svet velikega novinarstva, poligon za vajo novinarskih veččin, za krepitev sloga, samozavesti, predvsem pa izjemne kreativnosti, učenja, da je novinarstvo timsko delo. Klin je bila naša šola ob študiju, poligon za novinarski trening »v živo«, kjer je bilo treba biti tudi nekaj samouka, nekaj s čimer smo rasli in se oblikovali kot bodoči intelektualci, ki jasno razumejo, da je naša dolžnost javna uporaba (raz)uma.

Obenem je bilo še vse ostalo: piva po redakcijskih sestankih, čiki ob postavljanju strani, telefonski pogovori ponoči, neskončne debate, kdaj tudi prepiri in konflikti, ki smo jih znali reševati, pikniki na koncu »sezone«, druženje, kreativnost, domišljija.

Nisem človek, ki bi čas vrtel nazaj in se utapljal v nostalgiji. A ko zrem na naš čas s Klinom in vsa nadaljevanja, mi je lepo. Zatorej, vse naj Klin, drži se. In prosim čuvajte ga vsi, ki ga »dobite v roke«.X

ŠTUDIRAŠ NOVINARSTVO, PA NE PIŠEŠ ZA KLIN?

Sabina Zorman

V dveh desetletjih izhajanja revije Klin se je med pisci in uredniki zvrstilo veliko danes uveljavljenih novinarskih imen. Za nekatere je bilo pisanje za medij, ki ga ustvarjamo izključno študentje, prvi praktični stik z novinarskim svetom, priložnost za preizkušanje meja lastnih idej in ena izmed prvih stopničk na poti novinarske kariere. Kako nekdanji uredniki gledajo na to izkušnjo zdaj?

Neda Došenović

Dnevna urednica na N1 Slovenija, sourednica Klina med letoma 2007 in 2008.

Klina smo se lotili zelo spontano. Ker smo ga morali prevzeti, smo se zbrali tisti, ki nas je to zanimalo, čeprav se nismo vsi poznali. Dobili smo se na kavi in začeli deliti vloge. Nismo si dali omejitev, vsak si je lahko izbral, kar je želel delati in nato smo šli skupaj skozi, zelo je bilo timsko. Čeprav prej nismo bili vsi prijatelji, smo se povezali skozi ustvarjanje Klina.

To je bila tudi moja prva izkušnja z urednikovanjem. Prvič sem se soočala npr. s težavo, da novinar avtorizacije ni dobil pravočasno in sem morala poseči vmes. Včasih je bilo težko – bila sem tretji letnik faksa, ko sem klicala na urad predsednika republike in težila.

Sicer to ni bila moja prva izkušnja z novinarstvom. Večinoma smo vsi že nekje delali, ampak kot novinarji juniorji. Klin je bila prva priložnost, kjer smo lahko delali sami, ne da bi nas kdo omejeval ali nadziral. Na Klinu si lahko kot mlad privoščiš marsikaj, česar si potem še nekaj časa ne moreš. Vsakemu študentu, ki ima priložnost sodelovati, bi to toplo priporočala, ker si ne predstavljam, da si študent novinarstva, pa te ne zanima pisati za Klin.

Klavdija Kopina

Vodja programskih projektov na MMC RTV Slovenija, na Klinu Nedina naslednica.

Klin so bila moja vrata v svet novinarstva.

Začelo se je v drugem letniku, ko sva s sošolcem Denisom Čulumom, danes novinarjem zunanje redakcije na POP-u, opazovala ostale sošolce in se nama je zdelo, da že vsi nekaj počnejo v novinarstvu, samo midva ne. Šla sva do takratne urednice Klina, in dobila temo, ampak sva se je lotila točno en dan pred oddajo in to tako, da sva se na poti s kosila v kitajski restavraciji ustavila na RTV-ju. Uletela sva k vratarju in rekla, da želiva govoriti z Eriko Žnidaršič.

Čez nekaj minut sva bila pri njej v pisarni in jo začela spraševati. Erika je odgovarjala, na koncu pa rekla, da nama bo vse še enkrat poslala prek maila, ker je bil intervju izveden zelo na hitro. Rekla pa je tudi, da jo lahko obiščemo še kdaj in res, na koncu sem pograbila to priložnost, (sem) še prišla in tako se je začela moja pot na RTV-ju. Najprej sem bila »researcherka« v oddaji Piramida, delala sem za splet, potem za razvedrilni program, včasih kar oboje hkrati, bila sem na informativnem programu na praksi. Vsako delovno mesto je bilo kot odskočna deska za naslednjega.

Matija Stepišnik

Odgovorni urednik časnika Večer, pred dvajsetimi leti prvi Klinov urednik.

Študentska revija Klin je bila poleg študentskih praks pri »ta velikih« medijih, v »ta pravih« redakcijah naš samostojni, po svoje drzni vstop v svet novinarstva. Bil je naša šola novinarskih žanrov poleg fakultetnega kurikulumu in dela, ki smo ga začinjali pri različnih medijih. Lahko bi dejal, da smo si na nek način s tem pridobili še kakšno referenco, a v resnici je bilo bolj pomembno, da smo tudi na takšen način, torej tudi z malo samouka, dobivali izkušnje v žanrih, za katere drugje priložnost dobiš kasneje.

S tem smo rasli kot osebnosti, kot novinarji, ki so kljub mladosti sposobni kreativnosti, kritičnosti in nenazadnje prvega sprejemanja odločitev, katere teme moramo odpirati, kdo so relevantni sogovorniki, kaj študentsko

populacijo kot našo osnovno publiko zanima in tako naprej. Kaj to pomeni za rast, razvoj, za samozavest mladega človeka, ni potrebno posebej poudarjati. Na Klin danes zato gledam kot »darilo«, ki smo ga zgrabili z obema rokama, predvsem pa z glavo. In še nekaj pomembnega: naučili smo se ekipnega novinarskega dela.

Katarina Bulatović

Novinarka spletnega portala Oštro in v. d. urednice Razkrinkavanja.si, lani nagrajena z debitantsko nagrado Čuvaj/Watchdog za dosežke mladih novinarjev, Klinu urednikovala med letoma 2014 in 2015.

Pred sedmimi leti sem skupaj s sošolkami skočila v bazen brez vode – postala sem urednica Klina. Nobeni se ni niti sanjalo, kako ustvariti časopis, toda bile smo odločene, da z zgodbo študentskega časopisa nadaljujemo. Povsem jasno nam je bilo tudi, da moramo vsebino postaviti na prvo mesto.

V nekaj tednih smo zasnovale nov vsebinski koncept, napraskale smo denar za tisk, našle oblikovalca, lektorico, tiskarja in celo ilustratorko. Skoraj vse prispevke in fotografije smo ustvarile same, saj smo večino sovrstnikov zelo težko vzpodbudile k sodelovanju, česar takrat nisem zmogla razumeti. Izvode smo nato razdelile po fakultetnih hodnikih.

V enem študijskem letu smo izdale pet števil, na kar sem še danes izjemno ponosna. Tudi zaradi Klina vem, kako zelo težko je biti dober novinar ter kako nevhvaležna je velikokrat uredniška funkcija.

To obdobje je zame pomembno tudi zato, ker sem utrdila prijateljstva, ki mi še danes pomenijo zelo veliko. Še vedno verjamem, da mora Klin z vedno novimi uredništvi najboljše kot lahko naprej, s tem pa ostane pomemben poligon za bodoče novinarje.X

ČE PES ČUVAJ NE ZARENČI, JE CUCEK

Urška Bitenc, Julija Kandare in Ana Maretić

Novinarstvo je bilo v krizi že pred epidemijo koronavirusa. Vzpon novih medijev, finančne težave in napadi (predvsem s strani populistov) so že pred poldrugim letom majali temelje naše profesije, ki je bila že zaradi pojava novega virusa na veliki preizkušnji. Potreba po kvalitetnih prispevkih se je še povečala, gledanost, poslušnost in branost novic je rasla, prav tako pa tudi strah in nemir v državi. A na začetku razglašene prvega vala epidemije je raslo tudi zaupanje občinstva v novinarstvo, kažejo takratni podatki Valicon. To je bil pokazatelj, da delamo dobro. A takrat še novi predsednik vlade ni bil istega mnenja. Najprej sta vlada in Ukom novinarjem onemogočila dostop do vladnih konferenc o zajezitvi virusa in zdravstvenem stanju v državi, nato se je medijske hiše in novinarje označilo za lažnivce in nacionalno sramoto, nedolgo za tem je predsednik vlade napovedal vojno z mediji. In proti novinarstvu se je v drugem valu epidemije začel obračati tudi del javnosti. To potrjujejo tako nedavni protesti, kot tudi novi podatki Mediane, ki prikazujejo upad zaupanja v novinarski poklic.

Profesor s katedre za novinarstvo FDV **dr. Igor Vobič** ta obrat v odnosu državljanov do novinarstva v prvem in drugem valu epidemije (ter zdajšnjim poepidemičnim obdobjem) označuje za zelo presenetljivega. »Petkovi protestniki so v prvem valu epidemije šli pred javno RTV z aplavzom, kasneje so [sredini' protestniki in zanikovalci virusa] tja hodili protestirat proti poročanju in delovanju RTV,« je še povzel s primerom. **Vobič** dejavnike za vse vrste pritiskov išče v širši družbeni sliki. Pravi, da je stopnjevanje nasilja mogoče opaziti po celotni državi, odnos državljanov do novinarstva pa je preslikava odnosa oblasti.

Po napovedani »vojni« se pritiski stopnjujejo

Pritiski nad novinarji, novinkami, mediji ter medijskimi hišami so se med epidemijo začeli utelešati na različnih ravneh in so prihajali s strani več akterjev. Sprva sistemsko skozi

prekinitve oziroma z zmanjšanjem sredstev sofinanciranja, kot se je to zgodilo Slovenski tiskovni agenciji predlanskega novembra ter radiu Študent na začetku prejšnjega leta. Po tem, ko je zdajšnja vlada zamenjala štiri od petih članov komisije, ki je odločala o prejemnikih sredstev iz javnega projektne razpisa za sofinanciranje programskih vsebin medijev v letu 2021, so brez denarne pomoči ostali tudi številni prej sofinancirani mediji, med drugimi tudi dva osrednja dnevnik in več radijev s statusi posebnega pomena (med njimi tudi RŠ). Na seznamu prejemnikov pa lahko opazimo predvsem medije, ki so v lasti vladajoče stranke oz. so ji naklonjeni.

Različnim in vedno hujšim pritiskom so novinarji dnevno priča na lokalni in nacionalni ravni, ugotavlja **Društvo novinarjev Slovenije**. Odgovorna urednica informativnega programa na javni televiziji **Manica Janežič Ambrožič**, ki je oktobra lani zaradi večmesečnih pritiskov na njeno osebno in profesionalno integriteto tudi odstopila, je še pred protesti zanikovalcev virusa pred RTV za Klin povedala, da so se novinarji znašli v negotovih in tveganih časih, ki od novinarjev zahtevajo določene vrline. »Danes delo v novinarskem poklicu pomeni imeti res veliko poguma in dobre živce, debelo kožo ter seveda odgovorni profesionalizem.« Njenemu odstopu so po manj kot dveh tednih sledili odstopi še treh urednikov informativnega programa Televizije Slovenija, ki se prav tako niso strinjali s spremembami programsko-produkcijskega načrta.

**»DANES DELO
V NOVINARSKEM POKLICU
POMENI IMETI RES VELIKO
POGUMA IN DOBRE
ŽIVCE, DEBELO KOŽO
TER SEVEDA ODGOVORNI
PROFESIONALIZEM.«**

»To ni kritika RTV, ampak napad na institucijo,« o celotni situaciji na RTV meni voditeljica in novinarka Vala 202 na Radiu Slovenija **Nataša Štefe**. Pravi, da spremembe, odstopi in poseg v delo novinarjev na televizijskem delu hiše na radijske delavce sicer neposredno ne vplivajo, kljub temu pa se tudi ona, sploh med protesti, ni počutila varno. Dodala je, da je vse nedavne dogodke, med njimi predvsem vdor v njihovo medijsko hišo »spremljala odprtih ust«. Prav tako je bila kritična do odgovornih, saj skupine protestnikov, ki so nekaj mesecev taborile pred RTV, niso nikoli zares obsodili. Verjame, da so ti ljudje »želeli iti korak naprej« tudi zato, ker se njihovega početja ni nikoli javno obsodilo, kljub temu da so nekateri zaposleni o verbalnem nasilju opozarjali tako vodstvo kot policijo.

Zatekanje k samocenzuri

Nasilje in tovrstni pritiski nad novinarji pa vplivajo tudi na odločitve glede poklicne poti posameznikov ter njihova zasebna življenja. Posledice, ki so jih deležni na delovnem mestu, se ob koncu delavnika ne končajo, so izpostavili tudi v anketi, ki smo jo sestavile za namene članka. Rešilo jo je 19 novinarjev, urednikov in voditeljev. Med njimi se jih s pritiski in nekonstruktivnimi kritikami občinstva srečuje 80 odstotkov.

Po zbranih podatkih kritike na delo anketirancev ne vplivajo, samo trije so namreč zaradi strahu pred kritiko ali grožnjami kdaj samocenzurirali prispevke. Pojav »samoutišanja« je v pogovoru poudarila tudi **Nataša Štefe**. Meni, da se samocenzura pojavlja zaradi sistemskih pritiskov. Povedala je tudi, da se verjetno velika večina novinarjev nezavedno poslužuje »omiljenega« poročanja, saj se ne želi izpostaviti in tako postati tarča kritik. »Novinarstvo pa s tem izgublja ost kritike,« je še dodala in kasneje poudarila, da »če je novinar res pes čuvaj, mora včasih tudi malo zalajati, drugače je samo cucek v kotu, ki ga nihče ne razume kot čuvaja.

Mora zarenčati in opozoriti na stvari.« To, da se novinarji (ne)zavedno raje lotevajo poročanja o manj izpostavljenih in nevtralnih temah, pa je še eden izmed pokazateljev, da se pravega novinarstva zaradi strahu pred kritiko lahko začnejo izogibati, s tem pa škodijo svoji (pol)profesiji.

Zaskrbljujoče je dejstvo, da je kar 9 anketirancev prejelo neposredno ali posredno grožnjo, ki se je nanašala na njihovo družino. Eni izmed anketirank so grozili s smrtjo, še bolj žalostno pa je, da se uredništvo po seznanitvi z grožnjo

več. Spremembo glede novinarskega ugleda je povzela s primerom dela na terenu: »Včasih smo kam prišli z RTV tablico na avtomobilu in se nismo počutili slabo, saj so nas sprejeli, sedaj pa smo deležni mnogih komentarjev in opazk.«

**»BLATENJE NA TWITTERJU
NI PREVZEMANJE
ODGOVORNOSTI.«**

Blatenje novinarskega poklica se izvaja tudi na družbenih omrežjih, tako s strani občinstva

Foto: Luka Černe

ni odločilo ukrepati. Skoraj vsi anketiranci sicer menijo, da jim uredništva nudijo dovolj pravne podpore in da se v svojem delovnem kolektivu počutijo dobro. Tri novinarke so bile v službenem okolju deležne spolnega nadlegovanja, ena s strani svojega vira, druga s strani sodelavcev, tretja pa s strani občinstva.

Čuvaji demokracije, ki jih ne čuva nihče

Pritiski in diskreditacije v novinarstvu so za mnoge novinarje »nujno zlo«, ki se pojavi ob opravljanju dela. Štefe je izpostavila, da ima vsak poklic določene pritiske, težava pa se pojavi, ko ti postanejo neutemeljeni in se dotikajo novinarjeve osebnosti; takih je vedno

kot tudi s strani oblasti/politikov, ki novinarje krivijo za širjenje virusa, nastanek protestov ipd. Do slednjega je Štefe zelo kritična, saj meni, da vladajoči s takimi odzivi ne prevzemajo odgovornosti. »Blatenje na twitterju ni prevzemanje odgovornosti.«

Ravno ti neutemeljeni napadi in neargumentirane kritike s strani vlade so povod diskreditacijam, ki se pojavljajo s strani občinstva. Novinarji so pritiskov z njihove strani deležni predvsem prek družbenih omrežij, pa tudi prek mobilnih telefonov, pisem, elektronske pošte, v javnem prostoru in v najskrajnejšem primeru na njihovem domu. Napadi se najpogosteje nanašajo na novinarjevo osebnost, v nekaj

primerih pa je raznim grožnjam izpostavljena tudi novinarjeva družina. Društvo novinarjev Slovenije je po dvoletnem spremljanju napadov na novinarje in novinarke kot najpogostejše oblike prepoznalo žalitve, napade na ugled, sovražen in žaljiv govor, grožnje in diskreditacije. Napadalci uporabljajo vse možne strategije napadov z namenom utišanja novinarke in novinarjev ter zmanjšanja njihove verodostojnosti v javni sferi. Najbolj so izpostavljeni televizijski in preiskovalni novinarji, novinarji notranje-političnih redakcij in še posebej novinarke, ki so v poročilu ter naši anketi opozorile na diskriminacijo na podlagi spola. Družinam novinarke se grozi pogostejše kot družinam novinarjev, pri njih so pogostejše tudi opazke glede videza, v veliki večini pa novinarke tudi spolno objektivizirajo. Do njih so poleg javnosti neprijazne tudi marsikateri medijske hiše, nadrejeni in sodelavci.

**VSAK POKLIC IMA
DOLOČENE PRITISKE,
TEŽAVA PA SE POJAVI, KO TI
POSTANEJO NEUTEMELJENI
IN SE DOTIKAJO
NOVINARJEVE OSEBNOSTI;
TAKIH JE VEDNO VEČ.**

**DRUŽINAM NOVINARKE SE
GROZI POGOSTEJE KOT
DRUŽINAM NOVINARJEV,
PRI NJIH SO POGOSTEJŠE
TUDI OPAZKE GLEDE
VIDEZA, V VELIKI VEČINI
PA NOVINARKE TUDI
SPOLNO OBJEKTIVIZIRAJO.**

»Napake« tudi znotraj profesije

DNS je v svojem poročilu o napadih na novinarje izpostavilo tudi, da se na spletnih mestih pogosto pojavi »spirala spletnega nasilja«, saj se na žaljive komentarje tudi novinarji sami ne znajo odzvati primerno, kar vodi v dve skrajnosti. Nekateri se odzovejo provokativno, drugi pa so se na napade navadili in jih sprejeli kot del novinarskega vsakdana, s tem pa so jih normalizirali, legitimizirali. V poročilu so zapisali

tudi, da so novinarji razvili celo vrsto strategij za izmikanje soočanju z napadi, večinoma jih ignorirajo, saj tudi kakršnikoli odzivi lahko sprožijo nove napade.

Težave v novinarskem poklicu pa tako **Vobič** kot **Štefe** opazata tudi v načinu dela. **Vobič** je tako izpostavil problem povezovanja različnih akterjev. Novinarji so se v času epidemije večinoma zanašali na uradne vire, katerih informacije so se hitro spreminjale, bile mestoma zmedene in tudi mesebojno nasprotujoče. Na dolgi rok se je to začelo odražati tudi v novinarskem poklicu – ker so zaupanje izgubili uradni viri, so ga tudi tisti, ki so o njih poročali. Seveda pa se je podobno dogajalo tudi drugod po svetu, je še dodal **Vobič**.

V svoji kritiki se je dotaknil tudi načina poročanja, poudaril je namreč, da servisna novica v času epidemije ni več dovolj. Prispevki potrebujejo kontekst, večjo zgodbo in dobro razlago. **Vobič** sicer razume, da je novinarsko delo v tem času izjemno oteženo, a meni, da bi se družbi lahko tudi v takih razmerah poskušali približati z drugačnim načinom obveščanja, ki bi družbeno dogajanje lahko predstavilo bolj celovito in povezano. Trenutno stanje je primerjal tudi z vojnimi razmerami, čeprav mu asociacija ni preveč ljuba.

Da je asociacija napačna ali vsaj nerodna, se strinja tudi **Nataša Štefe**. Poleg tega izpostavlja, da se v času epidemije stik novinarjev z občinstvom ni izgubil, se je pa vsekakor spremenil. Skrbi jo, da bi lahko novinarji, če se bodo naključni napadi nadaljevali, postali »varovana in zastražena sila«. Zаметke tega smo že lahko opazili – na večjih protestih so novinarje medijske hiše PRO PLUS spremljali varnostniki, tudi na RTV so se po vdoru odločili za zaposlitev dodatnih varnostnikov.

O pritiskih se je treba pogovarjati

Tarča komentatorjev sta največkrat verodostojnost in kredibilnost novinarstva ter njegovo poslanstvo v Sloveniji, vse pogosteje pa se grožnje nanašajo tudi direktno na

novinarje ter njihovo osebnost, je še ugotovilo **DNS**. Resnim verbalnim pritiskom na novinarke in novinarje se pridružujejo tudi telesne poškodbe in smrti. Po podatkih mednarodne novinarske federacije je bilo letos po vsem svetu ubitih 35 novinarjev. Od leta 1990 je bilo ubitih 2658 novinarjev, od tega 42 v letu 2020. Marca, ko so objavili raziskavo White Paper on Global Journalism, jih je bilo 235 v zaporu. Čeprav v Sloveniji doslej zaradi dela še niso ubili ali zaprli nobenega novinarja, napadi in drugi odzivi, ki presegajo argumentirano kritiko, tudi pri nas pogosto ostanejo neraziskani in nekaznovani.

NOVINARJI BI LAHKO, ČE SE BODO NAKLJUČNI NAPADI NADALJEVALI, POSTALI »VAROVANA IN ZASTRAŽENA SILA.«

Ravno zato je **Društvo novinarjev Slovenije** z junijem vzpostavilo platformo, kjer lahko novinarji in sodelavci uredništva prijavijo napad. Do začetka novembra 2021 so prijavili 26 napadov. Od teh se je večina zgodila na javnem prostoru, sledijo mu javni dogodki, splet in pošta. Iz podatkov je razvidno, da se napadi največkrat nanašajo na novinarjevo osebno ali profesionalno identiteto, sledijo jim fizični napadi – zaenkrat so prijavljeni štirje. Od prijavljenih napadov jih je največ, osem, izvedel naključni posameznik, v sedmih prijavljenih

primerih pa je bil napadalec nekdo iz političnih krogov. Ker se za prijave novinarji odločajo prostovoljno, jih veliko ni zabeleženih. Društvo zato vse, ki so bili kadarkoli deležni odzivov, ki presegajo argumentirano kritiko novinarjevega dela, poziva, da napade, ki so se že zgodili v preteklem letu, kljub temu prijavijo.

»S PRITISKI NA KONCU DNEVA OSTANEŠ SAM.«

Pomembno je, da se o pritiskih (in stiskah, ki zaradi njih nastanejo) pogovarjamo tudi v kolektivih. Da vemo, da se lahko v času stiske na nekoga obrnemo. »S pritiski na koncu dneva ostaneš sam,« je poudarila tudi **Štefe** ter dodala, da bi se proti njim lažje borili, če bi se v našem poklicu znali bolje povezovati in se ne deliti na različne strani, se kritizirati in tekmovati. Preseči bi bilo treba novinarski individualizem, je dodal tudi **Vobič** in zaključil z mislijo, da si želi, da bi bili novinarji glede svojega dela bolj samoreflektivni. X

Foto: Luka Černe

MI LJUDI NIKOLI NISMO POZIVALI NA ULICE

Neža Borkovič, Lara Miklavčič, Nina Rozman

Februarja 2020 je porast nezadovoljstva zaradi prihajajoče menjave oblasti med državljani prerasel v protestniška gibanja. V predpreteklem letu smo bili v Sloveniji priča kar 26 kolesarskim protestom, ki so kasneje sprožili plaz drugih demonstracij, povezanih z ukrepi proti širjenju koronavirusa. Skorajda ni dnevno-informativnega medija, čigar pozornost ne bi bila usmerjena v takšne dogodke. Novinarji zato nosijo veliko odgovornost, po drugi strani pa tudi breme, da o tovrstnih gibanjih civilne družbe poročajo ter pri tem kljub pritiskom in nevarnostim ohranijo veliko mero profesionalnosti in sledijo novinarskim idealom.

O poklicnih izkušnjah poročanja s protestov in drugih družbenokritičnih akcij smo se pogovarjale z novinarko POP TV-ja **Katarino Matejčič**. V minulih letih smo jo lahko velikokrat zasledili kot poročevalko s protestniških gibanj, med katerimi gotovo najbolj izstopajo že skoraj tradicionalni petkovi protesti. Poročala je tudi z nasilnih demonstracij petega novembra 2020 ter številnih sindikalnih protestih.

Za tovrstno poročanje se je odločila, ker je delo bistveno bolj dinamično kot njeno siceršnje delo v studiu. »V resnici mi je postal delovni proces všeč, ker je zanimiv, zabaven, vključuje veliko improvizacije, poleg tega pa se mi je še vsak petek zgodilo kaj novega. Včasih protestniki niso bili tam, kjer sem predvidevala, da bodo, lahko je prišlo tudi do tehničnih napak,« je pojasnila Matejčič.

Odločitev, katerega protesta se bo kot novinarka udeležila, je povsem uredniška. »Zelo je odvisno, koliko je protest relevanten, torej proti čemu ljudje protestirajo in koliko protestnikov privabijo.« Vsaka tovrstna demonstracija mora imeti določeno težo, da se mediji za poročanje sploh odločijo. Pomembna mora biti za čim širšo javnost.

Matejčič nam je zaupala tudi, kako izbira sogovornike na demonstracijah: »Sama imam že kar nekaj izkušenj, zato znam oceniti, ali bi ljudje govorili z mano ali ne. Sicer pa pristopim do njih in poskusim.« Običajno starejši raje odgovarjajo kot mlajši, je dodala. Prav tako je pri izbiri sogovornikov pozorna na transparente, raglje, zastave in druge rekvizite, saj to pomeni, da so ljudje prišli še toliko bolj angažirani.

Odnos med novinarstvom in aktivizmom je kompleksen

V zadnjem času smo priča intenzivnejšim pritiskom na medije in novinarje. Slednji so zavezani k objektivnosti in nepristranskosti, poleg tega pa naj bi bili ob poročanju politično neopredeljeni. Matejčič je razložila, da je odnos med novinarstvom in aktivizmom sporen. »Menim, da kot novinar ni dobro biti aktivist, vsaj ne za teme, ki so politično problematične. Lahko si član nekega društva, kjer pomagaš pri organizaciji, a protestirati pred vlado ali parlamentom ni ravno spodobno.

To ne pomeni, da se za nekaj ne zavzemaš, ni pa dobro biti pretirano angažiran v stvareh, ki zadevajo tvoje delo.« Tudi na socialnih omrežjih se skuša izogniti vsakršnemu konfliktu interesov. »Že ko kaj všečkam, me to postavi pred dilemo, ali sem izrazila svoja prepričanja,« je še dodala.

Profesor na Fakulteti za družbene vede, strokovnjak za globalna družbena gibanja in nekdanji aktivist **Andrej Kurnik** se z Matejčič ni strinjal. »Biti novinar in hkrati aktivist je možna in povsem legitimna pozicija,« je dejal in dodal, da iz prakse pozna zelo angažirane novinarje. Toda ti so predstavniki enega izmed dveh različnih tipov novinarjev, o katerih lahko govorimo v navezavi s protesti. Gre za t. i. državljske novinarje (ang. citizen reporters), ki ne delajo za medijske hiše in niso

zavezani uredniški politiki, temveč sami prispevajo kamenček v mozaik medijskega poročanja, prek katerega si ljudje ustvarijo sliko javnosti. Poleg teh poznamo tudi novinarje, zaposlene v medijskih hišah, ki sledijo uredniški politiki in stremijo k nepristranskosti ter objektivnosti.

Sogovornik pomembnost nevtralne pozicije novinarja vidi v poročanju o stvareh, za katere je dobro, da so celovito medijsko pokrite. Vseeno je do nje kritičen: »Dostikrat sem imel izkušnje, da so s protestov poročali novinarji, ki o temi niso imeli pojma.« Krivdo za takšno situacijo je pripisal dvema dejavnikoma: finančni podhranjenosti slovenskega

Foto: Luka Černe

novinarstva in uredniški politiki. »Problem v Sloveniji je še vedno ta, da nimamo dovolj sredstev za kakovostne medije,« je povedal in kot rešitev predlagal večjo skrb družbe za potrebna sredstva.

Kurnik je prepričan, da imamo danes v Sloveniji kljub težavni finančni situaciji kompetentne novinarje. »Ampak za to sta potrebna poznavanje tematike in nenehno učenje,« je še dodal, razlago pa dopolnil z uvidom,

da »bi novinarji morali biti specializirani za teme in jih spremljati tudi po končani fakulteti. Morali bi razumeti, kaj se dogaja, ter spremljati novice in raziskave. Vprašanje pa je, če uredniške politike pri novinarjih to sploh spodbujajo ali zagovarjajo malo pavšalno in senzacionalistično poročanje.«

»MENIM, DA KOT NOVINAR NI DOBRO BITI AKTIVIST, VSAJ NE ZA TEME, KI SO POLITIČNO PROBLEMATIČNE. LAHKO SI ČLAN NEKEGA DRUŠTVA, KJER POMAGAŠ PRI ORGANIZACIJI, A PROTESTIRATI PRED VLADO ALI PARLAMENTOM NI RAVNO SPODOBNO. TO NE POMENI, DA SE ZA NEKAJ NE ZAVZEMAŠ, NI PA DOBRO BITI PRETIRANO ANGAŽIRAN V STVAREH, KI ZADEVAJO TVOJE DELO.«

Kot bivši aktivist in doktor političnih znanosti Kurnik v pogovoru z nami ni mogel mimo komentarja o aktualni aktivistični in z njo povezani politični situaciji v Sloveniji. To odlikuje polarizacija, ki po njegovih opazanjih škoduje tudi protestom, saj si ne znajo več izdolbsti prostora izven nje. Tako je njihova agenda enaka tisti v parlamentu. »Včasih smo imeli lasten motiv, ki ni bil povezan niti z enim niti z drugim političnim blokom.« Za Kurnika so ključni neodvisni aktivistični mediji.

Precejevanje moči medijev

Z obtožbo, da novinarsko poročanje spodbuja udeležbo na protestih, se ne strinja: »To, da se bo zaradi medijske izpostavljenosti v proteste vključilo več ljudi, je precejevanje moči medija. Tisti, ki želijo priti, bodo že prišli.« Sam proteste sicer dojema kot družbeno dogajanje, ki ga morajo novinarji pokriti, četudi se z njim ne strinjajo.

Tudi Matejčič se je strinjala, da mediji ne spodbujajo protestov. »Če nekdo šteje poročanje o nečem za spodbujanje, potem je to njegovo mnenje. Mi pa nikoli nismo ljudi pozivali na ulice, ker to ni naša naloga.« Danes televizija gotovo ni glavni vir informacij, saj lahko ljudje poziv na protest zaznajo na vseh spletnih platformah. Opozorila je še na nasilne proteste: »Seveda lahko naše poročanje koga razburi, a mi vsakršno nasilje strogo obsojamo.« Še več, v medijskih vsebinah se novinarji trudijo izogibati nasilnim kadrom, da z njimi ne bi spodbujali tovrstnih dejanj.

Kurnik je še poudaril, da predlanski in lanski protesti proti vladnim ukrepom niso bili majhni in marginalni, zato so jim mediji upravičeno namenjali veliko pozornosti. Vsakotedenski shodi so bili namreč številčni, trajali pa so kar devet mesecev, kar je vsekakor faktor, ki ga moramo pri obravnavi in pokrivanju protestov upoštevati. Dodal je, da se je prav pri teh protestih opazilo, da ljudje z vsakdanjimi problemi ne samo živijo, ampak o njih tudi razmišljajo in jih angažirano spremljajo. »Danes so ljudje bolj izobraženi, kot so bili včasih, saj imajo tudi boljši dostop do informacij. Imajo modrost, s katero lahko močno prispevajo k temu, da bi našli izhod iz krize, v kateri smo se znašli.«

Ob koncu pogovora je pozdravil tudi nedavno izjemno angažiranost mladih, predvsem pri zavzemanju za iskanje rešitev pri podnebni problematiki. Spominjal se je časov, ko je sam postal aktiven na tem področju. »Bili smo generacija, ki je že pričakovala slabšo prihodnost kot generacija naših staršev, ampak zdaj imamo mlade, ki pričakujejo, da bo čez 20 ali 30 let Zemlja prostor, kjer bo izredno težko živeti. Upravičeno so zaskrbljeni nad dejstvom, da bomo zaradi podnebnega zloma čez nekaj desetletij tekmovali za redke vire. V nekaterih delih sveta se to že dogaja, zato tudi prihaja do množičnih migracij. Mladi razumejo, kaj je njihova naloga in ne smemo jih podcenjevati.«

»DANES SO LJUDJE BOLJ IZOBRAŽENI, KOT SO BILI VČASIH, SAJ IMAJO TUDI BOLJŠI DOSTOP DO INFORMACIJ. IMAJO MODROST, S KATERO LAHKO MOČNO PRISPEVAJO K TEMU, DA BI NAŠLI IZHOD IZ KRIZE, V KATERI SMO SE ZNAŠLI.«

Mediji širijo ideje protestnikov

Eden takšnih mladih je tudi **Simon Moe**, član prostovoljnega in samoorganiziranega gibanja Mladi za podnebno pravičnost. Zavzemajo se za soustvarjanje in soodločanje o novih družbenih, gospodarskih in političnih pogojih skupnega bivanja na ohranjenem planetu. Moe nam je poskušal predstaviti, kaj novinarsko poročanje o njihovih akcijah in medijski prostor, ki ga s tem pridobijo, pomenita za takšno organizacijo. Povedal je, da je imelo gibanje večinoma zelo dobre izkušnje pri delu z novinarji.

»Imamo več kontaktov, s katerimi se redno slišimo. Vzpostavili smo bazo novinarjev, ki jih lahko kadarkoli pokličemo in se dogovorimo za sestanek, tiskovno konferenco, ali jih povabimo na akcije. Imeli smo sicer nekaj primerov, ko so posamezni mediji napačno povzeli ali celo izpustili katero izmed ključnih informacij, ampak večinoma je sodelovanje z novinarji res dobro.«

Medije na akcije in proteste običajno povabijo sami. Največ sodelujejo z različnimi programi na Radioteleviziji Slovenija, pa tudi s časopisnimi hišami Delo, Dnevnik, Mladina in Večer. Pri slednjem so jih v zadnjem času večkrat prosili za strokovna mnenja glede okoljskih in podnebnih vsebin. Najslabšo izkušnjo imajo z Novo24TV, a takšnega odnosa ne pripisujejo vsem bolj konservativnim medijem. V preteklosti so namreč imeli tudi daljši intervju z Domovina.je, kjer je bilo sodelovanje popolnoma korektno.

Njihovo sodelovanje pa ni omejeno zgolj na slovenski medijski prostor. Kooperativni so bili tudi z nekaterimi tujimi medijskimi hišami. To je bilo večinoma v letu 2019, saj so takrat bolj aktivno sodelovali na evropski ravni. Udeležili so se tudi mednarodne konference Smile v Švici, kjer so se zbrali mladi s celotnega sveta, ki so sodelovali v akciji Petki za prihodnost. »Takrat smo sodelovali pri nekaj intervjujih za BBC. Pred drugim večjim štrajkom v Ljubljani smo poročali tudi za Euronews.«

Mladi za podnebno pravičnost sodelovanju z mediji namenjajo veliko časa in energije, zato so znotraj gibanja ustanovili tudi skupino za odnose z javnostmi, ki se prvenstveno ukvarja s socialnimi omrežji. »Imamo še osebo, ki je naš kontakt z novinarji. Ta ima pregled nad vsemi telefonskimi

Foto: Luka Černe

Foto: Luka Černe

številkami, elektronsko pošto, oblikuje pa tudi vsa vabila za medije. To vlogo pred večjimi akcijami oz. protesti okrepimo s še nekaj ljudmi.«

»V ZADNJIH MESECIH SE JE VEČKRAT ZGODILO, DA JE BILO POROČANJE MEDIJEV KRITIČNO ZARADI NOVE POLICIJSKE POLITIKE IN PREPOZNAVANJA OBRAZOV. VEČ NAŠIH AKTIVISTOV JE ZATO NA DOM ŽE DOBILO RAČUNE, KER SO NJIHOVE OBRAZE PREPOZNALI V MEDIJIH.

Prisotnost novinarjev na protestih oz. akcijah po njegovih besedah ni bila nikoli moteča ali problematična. Je pa situacija predvsem v zadnjih dveh letih letu zelo specifična in drugačna kot v letu 2019, ko se je gibanje vzpostavilo. »V zadnjih mesecih se je večkrat zgodilo, da je bilo poročanje medijev kritično zaradi nove policijske politike in prepoznavanja obrazov. Več naših aktivistov je zato na dom že dobilo račune, ker so njihove obraze prepoznali v medijih. To je zelo nova stvar, zato do nje še nismo zavzeli enoznačnega stališča.«

Vključevanje medijev je imelo v njihovem primeru predvsem pozitivne učinke. V začetku grajenja gibanja so predvsem prispevali k institucionalnemu boju, da so prišli do prepoznavnosti. Kasneje so z medijsko pomočjo izgrajevali solidarne povezave na višjem nivoju, prek njih pa sporočili tudi strokovno obdelane zahteve, pridobili podporo več nevladnih organizacij in začeli s povezovanjem s sindikati.

Pri pridobivanju novih članov in angažiranosti njihovih podpornikov pa mediji nimajo velikega vpliva. »Večinoma dosežemo nove člane prek socialnih omrežij in osebnih poznanstev. Ključna vloga medijev je predvsem v tem, da se vidneje pojavljamo v javnem diskurzu. Mediji prispevajo k temu, da se naše mnenje sliši tudi v strokovnih krogih, politiki in javni debati.«X

»DATI BREME RAZPADAJOČEGA GOSPODARSTVA IN NEUREJENEGA SISTEMA NA UNIVERZO NI PRAVIČNO«

Tjaša Lorbek, Jakob Murovec

Vlada konec januarja 2021, le nekaj dni pred informativnimi dnevi, ni dala soglasja k objavi razpisa za vpis v študijske programe v naslednjem študijskem letu. Želela je povečati število vpisnih mest na medicinskih in tehničnih fakultetah na račun družboslovnih in humanističnih. Ta poskus je bil grožnja sistematičnega izkoreninjenja razmišljujočih – in v veliki meri do oblasti kritičnih – izobražencev. Bivša dekanja in predavateljica na Fakulteti za družbene vede prof. dr. Monika Kalin Golob pravi, da je družboslovje vedno moteče, če opravlja svojo vlogo. In zdi se, da najbolj moti prav diplomiranega obramboslovca Fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo – današnje FDV.

Kako ste se odzvali na novico, da poskuša trenutna vlada zmanjšati število mest na družboslovnih programih?

Ta vest ni novost. Že zadnjih 15 let poslušamo, da je preveč družboslovcev in premalo tehnikov ter inženirjev. Vsa ta leta na fakulteti utemeljujemo, da dilema, kaj študirati, da se bomo lahko zaposlili nekje, kjer družba trenutno potrebuje zaposlene, ni dilema, ki je sploh še stvar sedanjosti. Stvari so se danes tako spremenile, da vam ob vstopu na fakulteto nihče ne more napovedati, kaj bo čez pet let, ko jo boste zapustili. Trg dela se tako hitro spreminja, da nekateri poklici umrejo v dveh letih, nastanejo pa tudi novi. Tu ima družboslovje najbolj pomembno vlogo, ker so naši programi postavljeni tako, da dajo v prvem letniku res dobro teoretično družboslovno izobrazbo, ki daje možnost, da boste po petih letih zaposljivi marsikje.

Odzvali smo se tako, da smo tudi tokrat na svojih spletnih straneh in na informativnih dnevih povedali točno to: da je v sodobnem svetu dilema ločevanja med družboslovjem in humanistiko ter na drugi strani naravoslovjem lažna. Te dileme ni. To so politična vprašanja, ki nas žal prizadenejo. Na programu novinarstva se nam to letos pozna, po dolgem času smo imeli manj prvovpisanih od razpisanih prostih študijskih

mest. Leta 2022 ne moremo več zagovarjati usmerjenega izobraževanja, jasno pa je, da mora univerza odgovorno skrbeti za to, da ti da znanje, da boš zaposljiv. To pa ne pomeni, da moramo mi zagotavljati zaposlenost v družbi, kjer zaradi epidemije propada gospodarstvo in umira podjetništvo.

Kdo je pristojen, da odloči, koliko bo mest na posamezni fakulteti?

To je v pristojnosti univerze in fakultet, sistem je že leta enak. Na predloge kateder, ki so odgovorne za dobro izvedbo programa, se na senatu fakultete ali akademije odloča o tem, koliko mest se na podlagi izkušenj, pa tudi potreb v družbi, razpiše. Pred 15 leti smo imeli na tej fakulteti 5000 študentov, danes jih je nekaj več kot 2000. Sami smo zmanjševali razpisna mesta, ker nam je bilo jasno, da moramo biti odgovorni. Hkrati pa so rasle nove družboslovne fakultete s programi, ki smo jih mi manjšali; to je politično neodgovorno. Univerza daje predloge na podlagi mnenj svojih fakultet, vlada na koncu izda samo soglasje. Tudi ko ga ne da, to ne pomeni, da lahko takoj zahteva spremembe razpisnih mest. Njihov predlog gre na senat fakultete, ki potem odloči, ali bodo vladi ugodili ali ne. Avtonomija univerze je, da samostojno oblikuje programe, ki so kakovostni in vzdržni. Nekaj takega storiti pred informativnimi dnevi ni pošteno do tistih, ki se želijo vpisati, in tukaj se mi zdi, da je bil nek spodrsrljaj, mogoče napačna interpretacija, kdo o čem sploh lahko razpravlja in odloča. Ko univerza postane moteča, se začnejo manevri, ki škodijo vsem.

SAMI SMO ZMANJŠEVALI RAZPISNA MESTA, KER NAM JE BILO JASNO, DA MORAMO BITI ODGOVORNI. HKRATI PA SO RASLE NOVE DRUŽBOSLOVNE FAKULTETE S PROGRAMI, KI SMO JIH MI MANJŠALI; TO JE POLITIČNO NEODGOVORNO.

Foto: Primož Hrvacki

Ali s strani trenutne oblasti čutite negativno nastrojenost proti naši fakulteti in družboslovju na splošno?

Družboslovne vede so od nekdaj v napoto vladajočim, ne glede na ideologijo in stranko. Družboslovje je tisto, ki kaže ogledalo družbi in vladajočim. Družboslovci so seveda vzgojeni tako, da so kritični, da napišejo, argumentirajo, ko se dogajajo stvari, ki so za družbo slabe. Je pa stvar kulture, kako se kritizira. Ali kritiziraš

argumentirano in spoštljivo ali pa se to dela kot v gostilni – vulgarno in sovražno. Situacija, v kateri smo, je izostrena, stalni napadi na obeh straneh sprožajo še več slabe energije, ni pa to nič novega.

Veliko naših politikov je svoj visokošolski študij opravilo prav na FDV-ju in na bivšem FSPN-ju. Kako to, da se ne potegnejo za svoje bivše fakultete in se kar naenkrat obračajo proti njim?

Tudi jaz ne razumem te nelojalnosti fakulteti. Žal mi je tega. Od leta 2005, odkar sem bolj aktivno udeležena pri vodenju fakultete, je to stalna praksa. Ljudje smo različni in tudi politiki so samo ljudje. Kako vrednotiš znanje in koliko si hvaležen instituciji, ki ti je dala to znanje, veliko pove o tebi. Seveda, če je nekaj narobe, lahko to poveš, ne pa da a priori zanikaš, od kod prihajaš. Je pa najbrž to prekletstvo naše fakultete, ker gojimo discipline in znanosti, ki so v tej družbi tudi politično opazne, in je normalno, da so na teh področjih aktivni tudi ljudje, ki se odločajo za politiko.

Izvršni odbor visokošolskega sindikata Fakultete za družbene vede je ministrici Kustec poslal pismo, v katerem so bili kritični do njene pasivnosti. Kako gledate na njeno pasivnost ob poseganju vlade v visoko šolstvo?

da bo med drugim prioriteta njenega mandata visoko šolstvo, ker je to področje zanemarjeno. Nobena vlada se v zadnjih letih ni resno lotila zanemarnjenega visokega šolstva. Bolonjske reforme smo se lotili brez dodatnih sredstev, to nas še vedno spremlja. Za peti letnik, ki je postal naša redna pedagoška dejavnost, nismo nikoli dobili dovolj sredstev od države. Boleče je, da naši mladi odhajajo v tujino, ker so tam fakultete bolje opremljene. Nekatere članice Univerze v Ljubljani so še vedno brez ustreznih prostorov. Visoko šolstvo ima veliko težav. Obljubljajo mu, da bodo finančna sredstva naraščala, a se to ne uresniči. Iskreno mislim, da bi minister, ki pozna visoko šolstvo, moral razumeti, da je to prioritarna zadeva, če hočemo govoriti o družbi znanja.

Bi se lahko z ločitvijo ministrstva za znanost in visoko šolstvo od šolskega finančni in drugi primanjkljaji vsaj delno pokrili?

Vsebinsko je pomembno, da se nekdo bolj poglobljeno ukvarja z znanostjo in visokim šolstvom. Če pa se samo fiktivno razdruži dve ministrstvi, se s tem ne naredi nič. Smo majhna družba. Brez pametnih ljudi in brez znanja ne bomo preživeli. Tisti odločevalci, ki bodo to razumeli, ministrstev ne bodo ločevali s figo v žepu, ampak z vsebinsko zavezo: mi bi lahko bili družba znanja, ampak to niso samo prazne politične besede, ki jih poslušamo že 20 let, dajmo za to nekaj tudi narediti. Dve

ministrstvi nam ne pomagata, če bo vse ostalo enako.

Foto: Luka Černe

Po svoji izkušnji na vodstvenem položaju razumem, da gre za dva zelo različna svetova: za percepcijo kaj ti delaš, kako ocenjuješ svoje delo in kako tvoj trud sprejema fakultetna javnost. Gotovo je konflikt med tem, kaj kolegica Simona Kustec kot ministrica dela in kako mi to sprejemamo in nismo zadovoljni. Predstavljam si, da je krizna okoliščina epidemije tako kompleksna, da je težko vedno ravnati modro. Pričakovala sem,

Janez Janša je potrebo po zmanjšanju mest na družboslovnih smereh utemeljil z vprašanjem, ali bo Slovenija z 39 % šolajočih na področju družboslovja, humanistike in umetnosti ter s 37 % šolajočih na področju naravoslovja, tehnike in informatike sploh lahko konkurenčna državam, kjer je to razmerje 1 proti 2. Kakšna je vloga konkurenčnosti in zaposljivosti proti (širši) ideji univerze, ki naj bi vzgajala razmišljujoče ljudi in jim pomagala odrasti?

Pokazalo se je, da so bile te številke zelo prirejene. Obstajajo tudi zelo razvite zahodne družbe, kjer je odstotek družboslovcev višji kot pri nas. Družba prihodnosti potrebuje vedno več družboslovnih in humanističnih znanj. Ne bo razvite družbe, če ne bo več znanja. Mlade generacije je treba naučiti ločevati med realnimi in prirejenimi, kakovostnimi in nekakovostnimi informacijami in jih naučiti tudi tega, da se pomembnih stvari ne dobi na klik. Potrebujete vztrajnost, trud. To je tisto, kar ostane in česar vam nihče ne more vzeti. Tukaj ni vprašanje, česa potrebujemo več in česa manj – vsega mora biti

dovolj in za to mora država poskrbeti. Človek mora študirati to, za kar je poklican, družba je pa tako ali tako taka, da se bomo morali vsi celo življenje učiti, če bomo želeli biti dobri ljudje in dobri zaposleni. V majhni družbi, kot je naša, smo odvisni čisto od vsakega posameznika, da ostane doma in da je dobro izobražen.

**ČLOVEK MORA ŠTUDIRATI TO, ZA KAR JE
POKLICAN, DRUŽBA JE PA TAKO ALI TAKO
TAKA, DA SE BOMO MORALI VSI CELO
ŽIVLJENJE UČITI, ČE BOMO ŽELELI BITI DOBRI
LJUDJE IN DOBRI ZAPOSLENI.**

Se v Sloveniji zavedamo vpliva družboslovja na naša življenja?

Mi gotovo. V širši družbi pa najbrž v vseh teh letih, ko se je načrtno negativno govorilo o družboslovju, še vedno vlada miselnost, da je dober poklic kaj drugega. Da so družboslovci odveč. Danes, pod vplivom zunanega sveta, kjer se tudi pri prijavih projektov in pri zaposlovanju vedno bolj upošteva interdisciplinarnost, kot družba to miselnost počasi presegamo. Upam, da se bo to poznalo tudi v Sloveniji. Vsa podjetja na seznamu poklicev prihodnosti na prvih mestih ponujajo poklice, povezane z družboslovjem. Tehnologija in družboslovje sta soodvisna. Vi lahko imate super izdelek, a se trenutno še ne bom vozila v samovozečem avtu, ker mu ne zaupam. Dobiti moram podatke – ki mi jih bo nekdo znal psihološko in sociološko utemeljiti – da se bom usedla v ta avto in razumela, da vse deluje, kot mora.

Na FDV-ju smo še v postopku prenove študijskih programov, nekateri študenti so še na starem programu 4 + 1, drugi že na novem 3 + 2. Lani smo imeli dva letnika, ki sta se vpisovala na magistrski študij in nekaterim je bilo obljubljen, da se jim bodo nekateri predmeti priznali in da bodo lahko magisterij torej zaključili že v

enem letu. Če se jim je priznala polovica predmetov, so bili deležni dobre obravnave tiste polovice?

Letošnje študijsko leto izvajamo oba prva letnika druge stopnje hkrati. Smo pa že pri načrtovanju te prenove vnaprej določili, kaj se študentom prizna. Tako je bil študentom, ki so bili v četrtem letniku, priznan en letnik obveznosti in opravljeno vse, kar jim manjka glede na ta podiplomski program. To smo obljubili, to je pošteno in tako mora biti. Če boste pa preskakovali med programi, bo pa to individualna obravnava glede na obveznosti, ki ste jih naredili na primarnem programu. To je nemogoče urejati drugače kot individualno, ker so programi vsebinsko različni.

**»BREZ UMETNIŠKEGA IN DRZNEGA MIŠLJENJA
TER EKSPERIMENTIRANJA NE MOREMO PREBITI
OKOVOV NAVAD IN TEGA, V KAR NAS VEDNO
ZNOVA VLEČE NAZAJ – NEKA KAPITALISTIČNA
ALI POTROŠNIŠKA MAŠINERIJ.« – PETER PURG**

Pričakujete kakšne večje težave pri preskakanju med programi?

Pričakujem nejevoljo, kadar bo več obveznosti. Ampak poskrbeti moramo, da ima tisti, ki gre na drugo stopnjo, kakovostno znanje, ki mu to omogoča. Neodgovorno bi bilo, da bi rekli, naj pride matematik na novinarstvo, hkrati pa ne bi nič vedel o stilistiki. Neki diferencialni izpiti morajo biti, drugače ne gre. Pri prehajanju se bo tehtalo in tam bo gotovo treba opraviti več dodatnih obveznosti, kot če bi nadaljevali svoj primarni program. Ne gre za to, da bi hoteli kogarkoli kaznovati, gre za to, da bi vam zagotovili kakovostno znanje. Smo pa vedno odprti in vsi študentje, ki imajo težave, se lahko kadarkoli oglasijo pri predstojnikih in strokovnih službah in bomo vse rešili. Vsi potrebujemo malo dialoga in malce potrpljenja drug z drugim.X

Foto: Luka Černe

ŠE NIKOLI NIŽJE

Sabina Brezner in Lara Draškovič

Dialog, spoštljivo politično komuniciranje, sprejemanje nasprotnih stališč, pozorno spremljanje argumentov. Vse to so - ali pa naj bi bili - temelji demokratičnega odločanja v državi, ki se v ustavi opredeljuje kot demokratična republika. Vendar je slovenska realnost povsem drugačna. Če je javnost najprej še nejeverno strmela v žaljive zapise na družbenih omrežjih posameznih politikov, v zadnjih mesecih to spremlja tudi v živo v parlamentu. Številne interpelacije ministrov ter razprave na sejah državnega zbora in posameznih odborov so pokazale, da je prav vsak dogodek postal priložnost za diskreditacijo nasprotne politične strani, medsebojno obračunavanje na osebni, žaljivi ravni ter očitanje nesposobnosti vsakemu z drugačnim stališčem.

Javno politično izražanje in komuniciranje se je, še posebej v zadnjih dveh letih, zradikaliziralo. Da smo v obdobju, ko je nivo politične kulture in komuniciranja na najnižji ravni vse od osamosvojitve Slovenije pred 30 leti, ocenjuje tudi politolog in profesor na Fakulteti za družbene vede Miro Haček.

Politično tekmovanje je, po besedah raziskovalca odnosov z javnostmi, profesorja na Fakulteti za družbene vede in vodje Centra za marketing in odnose z javnostmi, Dejana Verčiča, s seboj že od nekdaj nosilo medsebojno obračunavanje politikov. Kar je novo, je njihovo obračunavanje z državljanji in novinarji.

Politična kultura slabi s politično polarizacijo

Kot poudarja profesor sodobne slovenske zgodovine na ljubljanski filozofski fakulteti Božo Repe, je v zadnjih letih k drastičnemu upadu nivoja spoštljive politične kulture prispeval vzpon populističnih, rasističnih in fašističnih političnih ideologij na globalni ravni.

Medtem Haček opozarja, da populizem sicer res krepi nizek nivo politične kulture, a je v zadnjih

letih postal priročen izgovor za vse, kar je v politiki narobe. Eden izmed vzrokov za radikalizacijo in erozijo politične kulture ter spoštljivega javnega dialoga v Sloveniji je po njegovi oceni visoka stopnja politične polarizacije. Politični ekstremizem namreč narašča tako na desni kot tudi na levi, vpliva pa tudi na politične stranke, ki so se v preteklosti opredeljevale kot sredinske.

»SMO V OBDOBJU, KO JE NIVO POLITIČNE KULTURE IN KOMUNICIRANJA NA NAJNIŽJI RAVNI VSE OD OSAMOSVOJITVE SLOVENIJE.«

Med vzroke v nadaljevanju uvršča še pomanjkanje politične socializacije posameznikov, ki se odločijo za vstop na slovenski politični parket. »V politiko kar vpadajo tako imenovani novi obrazi, ki nimajo pojma o slovenskem političnem sistemu, ne poznajo delovanja slovenskega parlamentarizma, sanja se jim ne o odnosih med zakonodajno in izvršno vejo oblasti in potem se kar naenkrat pojavijo v parlamentu.« Za korektno politično delovanje bi bilo po Hačkovem mnenju nujno, da bi v slovenski politični prostor vstopali ljudje, ki bi si predhodne izkušnje nabirali v mladinskih političnih organizacijah in z delovanjem na lokalni ravni ter tako postopno spoznali politični svet, ustavo in slovensko politično ureditev. »Potem vse skupaj ne bi izpadlo kot zbor branjev v državnem zboru, kjer se obkladajo z vsem, kar se tisti trenutek zdi primerno,« še opozarja Haček.

Prepričljiv odraz problematike je bilo osebno obračunavanje med političnimi nasprotniki januarja 2021 na odmevni seji Državnega zbora, ko je premier Janez Janša sarkastične žaljivke usmerjal v opozicijskega poslanca Levice Miha Kordiša. Replike Janše, kot je »Bom preveril, ali imam v svoji kliniki v Avstraliji še kaj prostora na oddelku,« ne dokazujejo le prestop kritične

ravni politične kulture, temveč tudi nezmožnost komuniciranja tistih, katerih delo naj bi temeljilo na sporazumevanju.

ČE BI V SLOVENSKI POLITIČNI PROSTOR VSTOPALI LJUDJE S PREDHODNIMI IZKUŠNjami, »POTEM VSE SKUPAJ NE BI IZPADLO KOT ZBOR BRANJEV V DRŽAVNEM ZBORU, KJER SE OBKLADAJO Z VSEM, KAR SE TISTI TRENUTEK ZDI PRIMERNO.«

Ponazoritev umikanja pogovoru je tudi marčevsko dogajanje na razpravi Evropskega parlamenta o razmerah v Sloveniji, ko je Janša neuspešno želel predvajati video o položaju medijev v Sloveniji. Ko mu vodja skupine Evropskega parlamenta za spremljanje spoštovanja demokracije Sophie in 't Veld tega ni odobrila, je razpravo zapustil.

V zgodovini slovenske države si politiki sicer nikoli niso bili povsem enotni, a so kljub temu znali ohraniti določeno stopnjo politične kulture in diskurz na visoki ravni. Kljub temu da so v večini primerov ugotovili, da se ne strinjajo, so se vsaj znali pogovarjati, še poudarja Haček.

Prav na to opozarja tudi Repe, ki pojasnjuje, da je bila raven politične kulture ob osamosvojitvi Slovenije leta 1991 bistveno višja, potem pa je čez leta postopoma upadala. Nikakor pa ne moremo slepo trditi, da je spoštljiva politična kultura takrat cvetela. »Če pogledate medvojne časopise, polemike in osebni napadi v njih niso nič manj strupeni. So pa imeli bistveno manjši domet. V jugoslovanski skupščini je prihajalo celo do streljanja in ubojev, vojna je razsežnost propagande pripeljala do perfekcije, tako na evropski ravni, kot tudi v slovenskih razmerah,« pojasnjuje.

Vpliv vzpona družbenih omrežij

Medtem Verčič kot glavni vzrok erozije kulturnega in spoštljivega političnega diskurza izpostavlja vzpon interneta in družbenih omrežij, ki so vzpostavila nove prostore druženja. »Tradicionalni medijski svet so bistveno določali vratarji; uredniki in novinarji, ki so odločali o tem, o čem je vredno poročati in kdo je vreden javne pozornosti ter na kakšen način. Na družbena omrežja pa lahko pride kdorkoli in objavlja skoraj karkoli, kar mu pade na pamet.« V virtualnih družbenih omrežjih pravil vedenja ni več in vse bolj velja, da nič ni resnično in da je vse dovoljeno, še opozarja Verčič. To dokazujejo številni zapisi poslancev na Twitterju, katerih namen je zgolj diskreditacija drugače mislečih. Prav tako pa niso vzpodbudni številni lažni profili, ki širijo ideje izključno ene politične stranke.

Ob pregledu družbenih omrežij se hitro zazdi, da smo kot družba takšne zapise že sprejeli kot povsem običajen del našega vsakdana. Neprimerne besede lahko izražajo tudi željo po neprimernem ravnanju, predvsem pa dajejo legitimiteto za takšno ravnanje državljanom. Če na družbenih omrežjih brez sramu in brez najmanjšega pomisleka medsebojno besedno obračunavajo tisti, ki so jih izvolili državljani, tisti, ki imajo moč in odgovornost, da te državljanke predstavljajo, potem s takšnim načinom komuniciranja dajejo pobudo tudi vsem ostalim.

»POLITIKI S SVOJIMI DEJANJI DAJEJO VEDETI, DA POSTAJA DOPUSTNO PRAV VSE IN DA ZA VERBALNO NAPADANJE NE BO NOBENIH SANKCIJ.«

Tako se v javnosti ustvarja vtis, da imamo pri fizičnem nasilju bistveno nižjo toleranco, pri verbalnem pa se včasih zazdi, da je dopustno vse. Nizek nivo političnega diskurza se je tako prenesel na vso javno sfero, v kateri politiki s svojimi dejanji dajejo vedeti, da postaja dopustno prav vse in da za takšne oblike verbalnega napadanja ne bo nobenih sankcij, pojasnjuje Verčič.

»Moramo si priznati, da svetova nista dva, ampak je eden sam in da digitalni svet ni nekaj drugega od analognega. Pravila olikanega vedenja, ki veljajo v fizičnem, bodo morala začeti veljati tudi v virtualnem svetu in posamezniki imamo v obeh prostorih pravico do iste ravni zaščite časti in dobrega imena,« opozarja Verčič.

Foto: Luka Černe

In kdaj se bodo ustavili odgovorni in tisti, ki so na oblasti, če tega ne bo storila družba kot celota? Kot pojasnjuje Haček, na deklaratorni ravni takšno vedenje obsojajo vsi. Oblike verbalnega in fizičnega nasilja sicer doživijo moralno obsodbo, vendar v sodobnem svetu ostaja vprašanje, ali je ta obsodba pristna in iskrena. »Bojim se, da se bo moralo zgoditi še kaj veliko hujšega, da se bomo počasi streznili in spoznali, da smo zašli predaleč s tem načinom političnega diskurza.«

»BOJIM SE, DA SE BO MORALO ZGODITI ŠE KAJ VELIKO HUJŠEGA, DA SE BOMO POČASI STREZNILI IN SPOZNALI, DA SMO ZAŠLI PREDALEČ S TEM NAČINOM POLITIČNEGA DISKURZA.«

Zaradi nespoštljivega političnega diskurza upada zaupanje v politiko

Posledice nizke ravni političnega diskurza se že kažejo v nizki stopnji zaupanja in podpore. »Zaupanje slovenske javnosti v delo politikov je že od nekdaj na relativno nizki stopnji,« razloži

Haček. Opazi se tudi nezaupanje državljanov političnim procesom in načinom, kako se v državi sprejemajo odločitve. Vse več ljudi zato ne vidi več smisla, da bi šli na volitve ter oddali svoj glas.

»PRAVILA OLIKANEGA VEDENJA, KI VELJAJO V FIZIČNEM, BODO MORALA ZAČETI VELJATI TUDI V VIRTUALNEM SVETU IN POSAMEZNIKI IMAMO V OBEH PROSTORIH PRAVICO DO ISTE RAVNI ZAŠČITE ČASTI IN DOBREGA IMENA.«

Pri vprašanju, ali bi morala za politike veljati strožja pravila svobodnega izražanja, Verčič odgovarja, da mora biti prav politični govor najbolj svoboden in zaščiten, zato rej se politikom

ne sme nalagati strožjih pravil. »Kar pa ne pomeni, da družbe lahko preživijo brez morale in etike,« dodaja. Haček po drugi strani meni, da bi morale biti ugodnosti, ki jih imajo politiki - denimo pravica do nekaznovanega žaljenja pri opravljanju funkcije - uravnovešene s sankcijami, ki bi sledile nespoštovanju te meje.

Slovenska politična kultura v luči Evropske unije

Da je v Sloveniji zaznati strah vzbujajoč upad nivoja politične kulture opažajo tudi izven naših meja. O tem poročajo tuji mediji, med drugimi je o tem pisal britanski časopis Financial Times, ki je maja lani objavil obširen članek o tem, kako Slovenija s premierjem Janezom Janšo na čelu »sledi Madžarski po poti avtoritarnega režima.« Kot glavna argumenta za to navaja Janševo zavračanje mehanizma vladavine prava ter vojno z mediji.

Na to so ob vladni depeši, poslani Svetu Evrope, postali pozorni tudi v Evropski uniji. Vse to vpliva na ugled, ki si ga Slovenija ustvarja na mednarodnem političnem parketu. Kot pojasnjuje Verčič, se »zaradi izjav vladnih predstavnikov v svetu ustvarja vtis, da sami sebe najraje vidimo v družbi Madžarske in Poljske. In čeprav se ne, deluje Thomasov teorem: če ljudje

verjamejo, da je nekaj res, potem je to resnično po svojih posledicah. Gledajo nas postrani in nam ne zaupajo«.

»ZARADI IZJAV VLADNIH PREDSTAVNIKOV V SVETU SE USTVARJA VTIS, DA SAMI SEBE NAJRAJE VIDIMO V DRUŽBI MADŽARSKE IN POLJSKE. IN ČE PRAV SE NE, DELUJE THOMASOV TEOREM: ČE LJUDJE VERJAMEJO, DA JE NEKAJ RES, POTEM JE TO RESNIČNO PO SVOJIH POSLEDICAH.«

Medsebojno obračunavanje slovenskih politikov na družbenih omrežjih tako ne pušča pozitivnega vtisa v svetu. Po besedah Hačka to ni vplivalo pozitivno na vlogo predsedovanja Svetu Evropske unije, ki jo je imela Slovenija od julija, a kljub temu posledice spet ne bodo tako zelo negativne, kot si morda zamišljamo v Sloveniji. »Kratkoročen efekt bo sicer negativen, saj tudi tuji mediji poročajo o neprimernem političnem komuniciranju predsednika vlade, dolgoročnih posledic pa kljub temu ni za pričakovati.«

Foto: Luka Černe

Volivci imajo v rokah orodje za obstoj spoštljive politične kulture

Da bi rešili propad politične kulture in popeljali politični diskurz v nasprotno smer, je treba najprej skrbno negovati lepe besede in odgovorno spoštovati pravila spodobnega vedenja, je prepričan Haček. Takšnega mnenja je tudi Verčič, ki pravi, da brez tega ni odprte družbe.

Haček medtem navaja, da kratkoročnih rešitev ni. »Najboljša rešitev bi bila, če bi Twitter določene politike odsekal.« A kot opozarja, takšna rešitev ni realna, z vidika svobode govora je celo sporna. Poleg tega niti uvedba institucij in organov v slovenskem pravnem redu, ki bi nadzorovali politično komuniciranje, ne bi učinkovala, saj še vedno obstajajo ponudniki, ki so izven slovenskega pravnega reda, pojasnjuje.

»Na kratki rok bi rešitev bila, da volivci s svojimi ravnanji prisilijo politične vodje k malo drugačnemu načinu pristopa in diskurza ter da bi začeli zavračati populiste, ki se poslužujejo teh pristopov,« kot drugo rešitev izpostavi Haček. Kljub temu pa meni, da sprememb v političnem diskurzu ne bo, saj bo najverjetneje populizem pridobil še več moči, povečala pa se bo tudi politična polarizacija in s tem pomanjkanje politične kulture.

Haček vendarle upa, da bodo volivci v kratkem poslali jasno sporočilo politikom glede tega, kaj je še dopustno in kaj gre čez vse meje.X

(P)OSTATI ČRN ZOOM KVADRATEK

Dana Golubič Grižančič, Laura Gomboc

Študentki sva! Že tako visoka pričakovanja, ki so nam jih predstavili starejši študenti, in vsi pravljичno popolni opisi študentskega življenja, ki smo jih vsa ta leta lahko spremljali v filmih, so najina pričakovanja le še povečali. Po zelo napornem zaključku gimnazije, kjer do konca nismo vedeli, kako se bo naša Koronamatura sploh izvedla, sva s še toliko večjim veseljem vstopili skozi vrata fakultete in polni pričakovanj razmišljali, da se sedaj zares začneta popolnoma novo obdobje najinega življenja.

Prvo študijsko leto zagotovo ni bilo podobno prejšnjim – obvezne zaščitne maske, razkuževanje rok na vsakem koraku, vzdrževanje varnostne razdalje, sedenje le na mestih, ki so bila označena z nalepko ... Ljudi sva si skušali zapomniti po očeh, saj jih sicer ne bi prepoznali. Navdušenje nad dejstvom, da sva študentki, je splahnelo že po prvem predavanju, kjer so nas na uvodni uri takoj zasuli s tono obvezne literature, dejstvi, kako bo potekal izpit, in koliko študentov običajno sploh opravi predmet. Vse skupaj ni zvenelo prav nič obetavno. Vseeno sva se tolažili z mislijo, da smo v tem vsi skupaj – kot je nenavadna situacija nova za nas, bruce, tako je tudi za vse ostale – in da bodo profesorji že uredili tako, da bo najboljša za vse.

Prišli sva v Ljubljano. V okolje, kjer nisva poznali nikogar in nihče ni poznal naju. Imeli sva srečo, da se najina priimka začneta z isto črko in sva pristali v isti skupini v času hibridne oblike študija – takrat sva se tudi spoprijateljili. Spoznali sva le nekaj novih sošolcev, ki so skupaj z nama izgubljeno iskali predavalnice. Čutiti je bilo veselje in navdušenje, da se po poletju – ki je bilo zaradi vseh ukrepov zelo omejeno – začneta obdobje izzivov in pridobivanja izkušenj, iz katerih bi se naučili odrasti v poštene in odgovorne ljudi. V veliki dvorani sva se trudili dobiti dve mizi, ki bi stali skupaj in sramežljivo pogledovali ostale študente – vsi so bili urejeni, s prenosnimi računalniki v rokah, kar je dajalo občutek ambicioznih in organiziranih ljudi s točno vizijo, kaj želijo v življenju doseči.

Predavanja so potekala z maskami in ustrezno razdaljo. Bilo je nerodno, saj so profesorji hkrati predavali nam – peščici prisotnih v živo – in ostalim študentom na Zoomu. Pojavljale so se težave, saj je bil zvok zaradi govorjenja skozi masko slabši, njegov prenos pa so omejevale tudi predavalnice, v katerih je odmevalo.

Po predavanjih sva se sproščeno družili z novimi sošolci. Nihče ni dajal vtisa, da ga je morebitne okužbe z virusom strah. Spoznavali smo se s pomočjo našega tutorja, ki nas je večkrat povprašal o vtisih in po predavanjih povabil na kavo. Okoli nas so bili starejši študenti in profesorji, ki so dajali občutek, da so na fakulteti doma. Kot da je posedanje v lokalu s skodelico kave v rokah nekaj najbolj vsakdanjega in hkrati intelektualnega. Vsi so se pozdravljali in klepetali, sami pa sva v valu te družboslovne

energije komaj brzdali hormone sreče. Vse skupaj je bilo toliko lepše, ker smo bili dolgo časa prikrajšani druženja z vrstniki, zdaj pa je vsaj za trenutek izgledalo, kot da se vse vrača nazaj v normalo.

Po prvem tednu pouka v živo smo se preselili na daljavo in svoje mesto na fakulteti prepustili naslednji skupini. Ne le, da nismo imeli možnosti spoznati vseh svojih sošolcev, tudi znotraj svoje skupine smo se šele začeli spoznavati. Vsa pričakovanja, kako bomo kot študenti živeli v Ljubljani in postali samostojni, so se kar čez noč spremenila v drugačno realnost. Postali smo ujetniki domačih sob, po 7 ur dnevno priklenjeni na računalnik. Kar naenkrat se je naš zasebni kotiček doma preimenoval v delovno sobo in predavalnico hkrati.

POSTALI SMO UJETNIKI DOMAČIH SOB, PO 7 UR DNEVNO PRIKLENJENI NA RAČUNALNIK. KAR NAENKRAT SE JE NAŠ ZASEBNI KOTIČEK DOMA PREIMENOVAL V DELOVNO SOBO IN PREDAVALNICO HKRATI.

Prepričani sva, da so se tako razblinile sanje marsikaterega študenta. Tudi upanje, da se naslednji mesec zopet vrnemo, se je kmalu končalo, saj so se fakultete po celotni Sloveniji zaprle. Pohvaliva se lahko z dejstvom, da sva na fakulteti preživeli celih pet dni, medtem ko nekateri najini sošolci sploh niso imeli možnosti prestopiti njenega praga. Vsa čarobnost o divjih in izpolnjujočih študentskih letih, opisana v filmih, je tako izginila. Ob poslušanju predavanj na Zoomu in pritoževanju profesorjev, zakaj nihče ne prižge kamere, se je postavljalo vprašanje, ali bodo tako izgledala vsa najina študentska leta, opevana kot najlepša leta življenja.

Foto: Luka Černe

Žal nam ni preostalo drugega, kot da se na nov način študija navadimo. Ne le, da je bilo za nas vse skupaj »novo« – nov začetek, novi predmeti, nov način poučevanja in ocenjevanja; ob vsem skupaj smo se soočali še s poukom na daljavo in spoznavanjem sošolcev prek črnih kvadratkov na Zoomu. Kmalu je padla začetna zagnanost, zmanjkalo je motivacije. Predavanja so potekala hitro, hkrati pa so bila dolga, veliko daljša od 45 minut dolge šolske ure v srednji šoli. Problemi študija na daljavo so se nadaljevali. Sodelovanje v živo definitivno ni enako sodelovanju na daljavo. Čas, ko prestaviš miško do mikrofona, nanj klikneš, se ozvočiš in podaš svoj komentar, je kar naenkrat trajal celo večnost. Potem pa moraš imeti še srečo, da ne začneš govoriti hkrati z nekom drugim in da te ljudje sploh slišijo – morda je to vodilo k ugotovitvi, da je lažje mikrofona sploh ne prižgati. Ostati črn kvadrater.

ČAS, KO PRESTAVIŠ MIŠKO DO MIKROFONA, NANJ KLIKNEŠ, SE OZVOČIŠ IN PODAŠ SVOJ KOMENTAR, JE KAR NAENKRAT TRAJAL CELO VEČNOST. POTEK PA MORAŠ IMETI ŠE SREČO, DA NE ZAČNEŠ GOVORITI HKRATI Z NEKOM DRUGIM IN DA TE LJUDJE SPLOH SLIŠIJO – MORDA JE TO VODILO K UGOTOVITVI, DA JE LAŽJE MIKROFONA SPLOH NE PRIŽGATI. OSTATI ČRN KVADRATEK.

Čeprav so nas na začetku vsi strašili z veliko količino literature in najtežjimi izpiti na svetu, so vseeno obstajale stvari, ki sva se jih glede študija in obštudijskih dejavnosti zelo veselili. Obljubljali so nam ogleda časopisnih in televizijskih hiš, božična obdarovanja in spoznavanja pri društvu novinarjev Fejs, a se je sčasoma vsak dogodek le prestavljal na nov datum. Kot novi članici društva tako še nisva imeli sreče doživeti sestanka v živo. Tudi vsa druženja smo imeli izključno preko Zooma. Ni enako biti včlanjen v društvo s skupino ljudi, ki jih sploh ne poznaš, in na vsakem sestanku le odkrivaš kak nov obraz ter se sprašuješ, kdo je kdo.

Poleg dejstva, da lahko neprestano sedenje za računalnikom doma postane nevarno za misli, ki hitro zaidejo v drugo smer, tako da predavatelja sploh ne slišiš več, so se pojavili tudi problemi z internetno povezavo, za katero nikoli nisi vedel, kdaj bo delovala brezhibno in kdaj se bo odločila ustaviti. Dočakali smo tudi prve izpite – na daljavo, seveda – in se soočili z novo vrsto stresa. Poleg strahu pomanjkanja znanja in dvomov, ali boš izpit opravil, so se pojavile še skrbi, ali bo internetna povezava zdržala do konca izpita, ali bo ravno v času pisanja pri sosedih zaživela ura igranja in hrupa in ali bo sredi izpita na vrata potrkala mama. Pa še vse priprave, ki so jih zahtevali nekateri profesorji – od podpisovanja izjav in soglasij, do obvezno spetih las, da se vidijo ušesa, in osredotočenega pogleda le v kamero brez uhajanja oči okrog sebe. Če te je nekoč kdo vprašal, kako ti je šlo, in si na vprašanje odgovoril glede na občutke, ki si jih imel na izpitu, so doma po novem vsi spraševali: »Je internet delal?« Otežen je bil tudi dostop do študijske literature, vmes so bile knjižnice popolnoma

zaprte, doma je pogosto zmanjkalo barve za kopiranje, da ne omenjava novega osvojenega naziva »največji potrošnik papirja«.

Čeprav smo se domačega okolja večinoma vsi že pošteno naveličali, je študij na daljavo vseeno prinesel tudi nekaj pozitivnih stvari. Navadili smo se na dolgo jutranje poležavanje v postelji in vstajanje ob poznejših urah. Ni se bilo treba voziti do Ljubljane – čas potovanja do fakultete se je tako skrajšal iz ene ure na nekaj sekund. Kljub temu bi se vsem tem ugodnostim z veseljem odrekli v zameno, da bi tudi sami izkusili študentsko življenje, kot se spodobi. Zagotovo tudi to ne bi bilo popolno, vendar bi bilo vsaj resnično. Hvaležni sva za ljudi, ki sva jih v enem tednu uspeli spoznati in z njimi navezati stike, čeprav jih danes vzdržujemo zgolj s pomočjo socialnih omrežij.

Biti "zoom bruc" je zagotovo izkušnja, a je nimava želje predolgo izkušati. Želiva si spoznati, kako poteka študiranje na fakulteti v živo. Vsekakor pa bo zanimivo, ko nas bo naslednje leto kakšen bruc vprašal, kje je določena predavalnica, a bomo lahko le skomignili z rameni in dodali, da smo tudi sami še vedno izgubljeni kot bruci.

V tem študijskem letu smo veliko izgubili, celo študijsko leto smo izkusili od doma. Od bodočih novinarjev se pričakuje obvladovanje govornih veščin, sposobnost natančnega opazovanja in postavljanja vprašanj, česar se doma v svojih sobah nismo mogli naučiti. Nismo imeli svojih prvih študentskih zabav, nismo spoznali novih ljudi, nasploh nismo veliko doživeli. Počutiva se kot upokojenki. Višek dneva je zvečer čakanje na Milijonarja ali Sanjskega moškega. Vrtiva se po stanovanju, kregava se s starši, ker postajava vedno bolj tesnobni, saj ne veva, koliko časa bo vse skupaj še trajalo. Nočeva niti pomisliti, koliko stvari zamujava, česa vsega sva prikrajšani. Najini starši so se pri teh letih poročali, mogoče že imeli otroke. Kaj pa bo z nami, se bo vse zamaknilo za nekaj let? Bo naša generacija pri tridesetih v diskotekah z ostalimi osemnajstletniki? S čim smo si to zaslužili? Kako naj naša generacija spozna ljudi? Žal izgubljenega časa več ne moremo zavrteti nazaj. Lahko zgolj upava, da bo vsaj naslednje študijsko leto potekalo v živo in bomo imeli tudi letošnji »zoom bruci« možnost resnično izkusiti to vznemirljivo in tako pravljično opevano študentsko življenje.X

Foto: Unsplash

PRODAJA ŠTUDENSKESKE SREBRNINE ALI UNOVČENJE SKRITEGA JOKERJA

Jakob Murovec

Maja 2021 so mediji razkrili, da Študentska organizacija univerze v Ljubljani (ŠOU) na spletni strani Nepremicnine.net zbira nezavezujoče ponudbe za več svojih nepremičnin. V paketu je ŠOU ponujal prostore na treh lokacijah v Ljubljani, zbiranje ponudb pa se je zaključilo prvega junija lani. Kot nekatere druge poteze aktualnega predsedstva ŠOU, je tudi ta med opozicijskimi poslanci študentskega zbora požela veliko razburjenja, saj ti o nameri predhodno niso bili obveščeni. Marsikoga med njimi pa je zmotila nizka cena nekaterih prostorov. Predsednik ŠOU Klemen Petek je lanskega maja na osmi seji študentskega zbora dejal, da gre le za informativno zbiranje ponudb. Da nadaljnjih korakov dejanske prodaje ne načrtuje, nam je potrdil tudi v pogovoru ob začetku študijskega leta.

Petek je v pogovoru za Klin pojasnil, da je ŠOU želel samo preveriti vrednost nekaterih svojih nepremičnin. Povod za to preverjanje naj bi bil lanski upad njim namenjenih državnih sredstev. »Na tržišče smo šli zato, da bi lahko preživeli in v proračun vključili še nekatere postavke.« Po izklicnih cenah bi prodaja študentske nepremičninske srebrnine študentski organizaciji prinesla 2 milijona in 21.250 evrov.

Na ŠOU so nekaj ponudb sicer prejeli, vendar so vse zavrnil. »To smo storili, ker je finančna slika v organizaciji trenutno v redu,« je razložil Petek. Na vprašanje, kdo je dal ponudbe in v kakšni vrednosti, ni želel odgovoriti.

Dokončno prodajo bi sicer moral z glasovanjem potrditi še študentski zbor. Glede na to, da so prodaji izraziteje nasprotovali le v opozicijskem Zagonu, ki ima 5 od 34 poslancev, bi do prodaje prišlo dokaj enostavno.

V nepremičninskem naboru ŠOU so trenutno prostori na štirih lokacijah po Ljubljani. To

so prostori na Kersnikovi 4 in 6, študentsko središče Kampus na Pivovarniški 6 ter prostori na Vojkovi 63. ŠOU glede na strategijo načrtuje prodajo na treh od štirih lokacij, edine nepremičnine, ki po strategiji niso namenjene za prodajo, so nepremičnine na Kampusu.

»NA TRŽIŠČE SMO ŠLI ZATO, DA BI LAHKO PREŽIVELI IN V PRORAČUN VKLJUČILI ŠE NEKATERE POSTAVKE.«

Komu in za koliko bi lahko šle nepremičnine?

Študentom dobro poznana je Kersnikova 4, kjer je v lasti ŠOU legendarni klub K4. Klub je že dalj časa v najemu, z njim trenutno upravlja podjetje Gast Ent. Organizacija je klub na trg postavila že leta 2019 in sicer za 700.000 evrov, v lanski prodajni ponudbi pa je cena znašala kar za tretjino manj, in sicer za 470.000 evrov.

ORGANIZACIJA JE KLUB NA TRG POSTAVILA ŽE LETA 2019 IN SICER ZA 700.000 EVROV, V LETOŠNJI PRODAJNI PONUDBI PA JE CENA ZNAŠALA KAR ZA TRETJINO MANJ, IN SICER ZA 470.000 EVROV.

Po takšni ceni bi kvadratni meter nočnega kluba nanese 1.000 evrov. Cene gostinskih prostorov v centru Ljubljane so se glede na evidenco trga nepremičnin geodetske uprave letos gibale med približno 1400 in 5600 evri na kvadratni meter. »Izklicna cena je določena v skladu s trendi na trgu nepremičnin,« je Klemen Petek odgovoril na poslansko vprašanje, kako so določili ceno za prodajo kluba K4.

Na sosednji Kersnikovi 6 ima študentska organizacija v lasti 700 kvadratnih metrov prostorov, ki se raztezajo v kleti, pritličju in prvem nadstropju. V kleti in delu pritličja se nahaja komercialna restavracija, ki prostore najema. V pritličju je tudi info točka zavoda ŠOU šport.

ŠOU v paketno prodajo ni vključil prvega nadstropja, kjer zavod Študentska svetovalnica vodi Hišo SRCE s študentskimi stanovanji za socialno ogrožene študente. Po majskem poročanju Radia Študent naj bi izklicna cena za 500 kvadratnih metrov na Kersnikovi 6 znašala milijon evrov.

Zadnja nepremičnina v prodajnem paketu je na Vojkovi 63. Prostori, ki so v lasti ŠOU, se raztezajo od kleti pa do četrtega nadstropja poslovne stavbe; v prodajo je vključenih 280 kvadratnih metrov v prvem in 103 kvadratni metri v drugem nadstropju.

Glede na Strategijo upravljanja prostore v prvih dveh nadstropjih na Vojkovi najemajo manjša podjetja in društva, kot sta na primer podjetje Movable, ki razvija pametne varnostne sisteme za motorje, in društvo TEDxLjubljana.

Napisi na tabli ob vhodnih vratih v stavbo to potrjujejo, so pa poleg podjetij in društev tam še Ljubljanski univerzitetni inkubator in odvetniška družba Grešak. ŠOU je tej odvetniški družbi po podatkih aplikacije za prikaz porabe javnega denarja Erar od leta 2016 za pravno svetovanje nakazal 295.879 evrov, samo v 2020 73.739 evrov.

Foto: Luka Černe

Izklicna cena za prostore v prvem nadstropju je bila 1.270 evrov na kvadratni meter, za tiste v drugem pa 1.550 evrov. Skupaj bi torej ŠOU za prostore na Vojkovi, če bi jih prodal po izklicni ceni, lahko iztržil približno 515.250 evrov.

Nepremičninska strategija ŠOU

ŠOU je v začetku leta 2021 skupaj s proračunom sprejel tudi »Strategijo upravljanja nepremičnin in investicij ŠOU v Ljubljani za leti 2021 in 2022«, v kateri je predviden umik organizacije iz prostorov na Vojkovi 63 in Kersnikovi 4.

V deset strani dolgem dokumentu o strategiji upravljanja nepremičnin o namenu prodaje teh prostorov piše zgolj, da bi »unovčenje manj strateškega premoženja« pomenilo dokončno izvedbo vseh investicij na Študentskem kampusu, kar bi omogočilo »normalno delovanje ŠOU v Ljubljani pri uveljavljanju drugih konkretiziranih strateških usmeritev znotraj organizacije«. Kaj konkretnjšega o razlogih za prodajo in načinih porabe sredstev strategija ne definira.

Predsednik Klemen Petek nam je zatrdil, da se do konca njegovega mandata, ki se izteče oktobra letos, nepremičnin ne bo prodajalo. Lahko pa

Foto: Luka Černe

pričakujemo še kakšno informativno preverjanje trga. »Nekoč bomo morali informativno na trg postaviti tudi Kampus in drug del nepremičnin, dolžni smo preveriti pri čem smo,« je dejal in dodal, da se lahko realno vrednost nepremičnine dobi samo s preverjanjem interesa na trgu.

Če bi do prodaje nepremičnin kdaj prišlo, bi bilo ključno vprašanje, v kaj bi ŠOU usmerila pridobljeni denar. Pred odločitvijo, da ŠOU nepremičnin še ne bo prodajala, je Petek maja 2021 na 8. redni seji študentskega zbora povedal, da bo denar od prodaje namenjen za likvidna sredstva in rezervni sklad organizacije.

ŠOU ima s svojim širokim in očitno tržno zanimivim naborom nepremičnin na zalogi skritega jokerja. Če se bo odločil, da ga pametno unovči, si lahko z njim povrne relevantnost in pomembnost med študenti. Lahko pa seveda, v stilu kaotične razprodaje študentske srebrnine, prihodki od prodaje poniknejo neznano kam.X

V DESET STRANI DOLGI STRATEGIJI UPRAVLJANJA NEPREMIČNIN O NAMENU PRODAJE TEH PROSTOROV PIŠE ZGOLJ, DA BI »UNOVČENJE MANJ STRATEŠKEGA PREMOŽENJA« POMENILO DOKONČNO IZVEDBO VSEH INVESTICIJ NA ŠTUDENTSKEM KAMPUSU, KAR BI OMOGOČILO »NORMALNO DELOVANJE ŠOU V LJUBLJANI PRI UVELJAVLJANJU DRUGIH KONKRETIZIRANIH STRATEŠKIH USMERITEV ZNOTRAJ ORGANIZACIJE«.

PRIČEVALKA, KI NE OSTAJA LE NA POVRŠINI

Nika Žagar

Manca Košir, triinsedemdesetletna Ljubljankanka, ki nas uči ljubiti, sprejeti bolečino, živeti v radosti ter iskati luč upanja in zaupanja. »Zame je zdrav človek tisti, ki živi polno in pomirjeno sam s seboj,« poudarja v svojih delih. Kritična, močna ženska, katere sledovi so prisotni na katedri za novinarstvo, katere ime se pojavlja na platnicah številnih knjig in katere smeh je nalezljiv. Kdo je torej Manca Košir? Morda ženska, ki zna poskrbeti zase, a hkrati ne prezre sočloveka? Ali mogoče radovedna ženska, ki se znova in znova želi preizkusiti v različnih vlogah? Muza, ki spodbuja bralno kulturo v Sloveniji? Odgovor je jasen. Je vse to in še več.

»Učim se, torej sem,« je moto, ki Manci Košir ne uide v nobenem pogovoru. Sama nase gleda kot na osebo, ki nikoli nima dovolj znanja. Poleg novinarskih, knjižnih in filmskih uspehov se je preizkusila tudi kot šivilja, prostovoljka v hospicu, taborniška vodnica, fotomodel, astrologinja in mama. Hčerki Tina in Ladeja jo spremljata že več kot polovico življenja in še danes se redno srečujejo – bolj ali manj ob praznovanjih in pri predaji otrok ali psa. Ker očeta Ladeje in Tine nikoli nista prevzela starševske vloge, je Košir kot mati samohranilka s hčerkama žvela pri svojih starših na Viču. Kot je povedala Tina Košir, je bila podpora starih staršev zelo blagodejna za njeno mamo in je hkrati pripomogla k družinskemu razvijanju ljubezni do knjig. »Če si želel biti vključen v družinsko življenje, si moral že kaj prebrati,« je v smehu dodala učiteljica joge in doktorica filozofije, Tina Košir. Tina se življenja na Viču spominja takole: »Ko je mama zbolela, sem ji v postelji brala knjižico, po navadi Piko Nogavičko ali Medvedka Puja. Seveda sem bila silno ponosna, da sem bila lahko jaz tista, ki sem ji brala, in na koncu je bila Manca tudi vidno boljše. To je še danes pomemben ritual najine bližine, saj ji na najinih tradicionalnih vikend kosilih vedno kaj novega preberem.«

Manca Košir se uči že celo življenje, vendar sama pravi, da se je kljub doktorskemu nazivu na področju filoloških znanosti največ naučila od smrti. »Smrt mi je odprla oči in srce,« je dejala v Tedx govoru. Sama sebe je naslovlila kot spremljevalka umirajočih, saj je do smrti skrbela za svojo mamo in najboljšega prijatelja, pisatelja Marjana Rožanca. Tako je leta 2015 izšla knjiga Darovi minevanja, v kateri s sedmimi dopisovalci razmišlja o umiranju in smrti. V intervjuju z Delom je dejala, da kdorkoli bo knjigo Darovi minevanja prebral, se bo njegov najhujši, temeljni strah pred smrtjo zmanjšal na znosno mero, kot se je tudi njen. Ta življenjska izkušnja jo je pripeljala do tega, da živi življenje na polno in radostno.

V mladosti smo intelektualko lahko spremljali na filmskih zaslونih. Zaigrala je v znanih slovenskih filmih, kot so Sreča na vrhovi, To so Gadi, Ko pride Lev. Kmalu zatem jo je življenje zaneslo na pedagoško pot. Leta 1969 je namreč diplomirala iz matematike in fizike na Pedagoški univerzi v Ljubljani, kmalu po tem pa je začela delovati na področju družboslovja

in humanistike. Leta 1975 je diplomirala na takratni Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo in za diplomu prejela univerzitetno Prešernovo priznanje. Kot novinarka se je prvič preizkusila pri reviji Mladina, svoje prispevke pa je nato objavljala v uglednih jugoslovanskih časopisih Tedenska tribuna in Teleks. Do upokojitve leta 2005 je bila zaposlena kot redna profesorica za novinarsko sporočanje, vzgojo za medije in novinarsko etiko na Fakulteti za družbene vede.

»Manca Košir je bila ena mojih najljubših profesorice na FSPN. Prepoznala je mojo sposobnost intervjuvanja in me pri tem močno spodbujala, hkrati pa mi je bila za vzgled,« je ob spominjanju na študentska leta dejala Nela Malečkar, urednica Mladinske knjige in bivša učenka Mance Košir. Dodala je, da je poleg teoretskega umeščanja novinarskih žanrov profesorica Košir pripomogla tudi k nenehnim pobudam in idejam. Ena izmed prvih knjig Mance Košir, Mladi novinar, ki je izšla leta 1987, ni le spodbudila nadobudnih študentov, da se podajo na novinarsko pot, ampak je vplivala tudi na hčerko Tino Košir. »Ko sem bila mlajša, sem zelo rada listala po njeni knjigi Mladi novinar. Bila sem zelo ponosna, kako krasne in zabavne knjige piše moja mama.« Leto pozneje je Košir izdala delo Nastavki za teorijo novinarskih vrst, na kateri temeljijo številni doktorati, magistrske in diplomske naloge, in konec koncev tudi študij novinarstva.

Ob razpadu Jugoslavije je Košir protestirala proti izrinjanju slovenščine iz javnega življenja. Zavzemanje za slovenski jezik jo je pripeljalo do ustanovitve bralnega krožka Beremo z Manco Košir, veliko napora pa je vložila tudi v ohranjanje nacionalne televizije Slovenije. Mateja Arhar, vodja Bralnega krožka Sorško Polje, ki deluje že 18 sezon in kjer prebirajo knjige, ki jih predlaga Košir, razmišlja: »Knjige so nas povezale in preko njih smo z bralkami postale tudi dobre prijateljice.« Mance Košir se spominja kot tople, predane osebe ter strastne bralke z izdelanim čutom do ljudi in knjig. Košir je v intervjuju s Polonco Kavčič za Dobreknjige.si predstavila njej osebno najljubši kompliment, ki ga je dobila glede krožka: »Poklical me je gospod iz neke tovarne in mi povedal, da so ženske, odkar je v njihovi vasi bralni krožek, bolj urejene: hodijo k frizerju, so vznemirjene, pečejo ... in tudi vzdušje je popolnoma drugačno.« Arhar se pri tem strinja, da so njeni bralni krožki oblika branja, povezovanja in grajenja skupnosti.

Manca Košir pa ni ostala le pri branju. Sama je namreč avtorica in soavtorica enaindvajsetih knjig. Med drugimi so to priročniki, znanstvene in strokovne knjige, kolumne in eseji. Pri izdaji svojih del je večkrat sodelovala z bivšo učenko Nelo Malenčkar, ki je njuno sodelovanje opisala kot izjemno prijetno. »Manca živi polno, nekonvencionalno življenje. Takšni so tudi njeno pisanje in odnosi z ljudmi, ki jo obkrožajo,« je o sodelavki še povedala Malečkar.

Leta 2020 je Košir izdala dvojezično knjigo mistične poezije *Srčnice/Herzblätter*, s katero je zabeležila svoj ponoven prihod v javno življenje po odsotnosti zaradi bitke z rakom na čeljusti. Diagnozo je sprejela mirno. Kot je dejala za intervju na portalu Onaplus: »Nisem bila jezna, ne žalostna. Sem človek sedanjosti. Najraje živim zdaj.«

Košir svojega aktivizma ni omejila na literarnega. Leta 2011 je postala predsednica Gibanja za trajnostni razvoj Slovenije. Kasneje istega leta je kandidirala na državnoborskih volitvah na listi Stranke za Trajnostni razvoj Slovenije skupaj z bivšim varuhom človekovih pravic Matjažem Hanškom. Bistvo stranke je bil sočasen razvoj različnih delov družbe, slojev in regij. Kot je povedala Košir za GEA TV, sama večkrat poudari, kako pomembna je skupnost. »Preživeti je treba kot dobra skupnost, v kateri smo čutni in radodarni, zato jo je treba poudarjati znova in znova.«

Na vprašanje, kako bi opisali Manco Košir, je bil največkrat slišan odgovor avtentična. »Avtentičnost je vrlina, ki jo je mama zelo utelešala in v teoriji skušala predajati nama s sestro. Najpomembnejši nauk, ki sem ga dobila od svoje mame je, da je boljše, da v življenju delaš svoje pristne napake, kakor da si brez napak v nekem tujem kalupu,« pravi Tina Košir, za katero je ta nauk pomembna dediščina.

Manca Košir s predavanji, članki in programi ponuja podporo ženskam v iskanju in razumevanju življenja, v katerem lahko delujejo resnično in pristno. »Naša vrednost je v prepoznavi in pogumnem bivanju lastne ženskosti, ki ne tekmuje z moškimi in tisočletja prevladujočimi patriarhalnimi vzorci, ki ne hlepi po moči, temveč odpira naročje za razkošnost pristne ženskosti,« je povedala za Center za psihosintezo in razvoj človeških potencialov.

Kot ženska intelektualka v slovenskem kulturnem polju se je Košir na vrh vzpenjala počasi, a se je po vzponu tam tudi obdržala. Hči Tina Košir meni, da je na samem vrhu kulturnega polja zaradi njene resnične podobe, ki je bila velikokrat tudi izvor družinskih konfliktov. V smislu: »Ali ne moreš biti bolj normalna mama,« nam je povedala v smehu. Paradoksalno je ravno zaradi svojih pravil, ljubezni do sebe in sočloveka tako zanimiva za druge ljudi. Vendar pa se sama zaveda, da vsem ne more biti všeč, kar je v intervjuju za Delo opisala z naslednjo povedjo: »Bodi hladen ali vroč, če ne, te izpljunem, piše knjiga knjig. In mene imajo ljudje ali radi ali pa me izpljunejo.«X

Foto: STA

KAPSULA ZAČETKA ČASA, KI GA ŠE ŽIVIMO.

Sabina Zorman

Branje o času, v katerem živimo in izzive katerega si želimo zvečer že prenasičeni z informacijami pozabiti, pri marsikomu ni na vrhu seznama želja. Že iz naslova knjige lahko namreč razberemo, da je besedilo postavljeno v sosednjo Italijo, ki jo je pandemija koronavirusne bolezni covid-19 predlani hudo prizadela. Vendar ne gre za podatke tragedije, pač pa za doživljanje slovenskega dopisnika v osrčju Italije in Karantena. Rim. je vredna branja.

Ta relativno kratka proza je dnevniški zapis dolgoletnega slovenskega novinarja Janka Petrovca. Začnemo februarja 2020 s prvimi okužbami v Italiji, končamo pa tik pred ponovnim odprtjem države dobre tri mesece kasneje.

Ne gre za dnevnik, poln suhoparnih opisov. Petrovec je svoje zamisli iz prve karantene v Italiji združil v 139 strani vtisov tistega obdobja, kakor ga je doživel sam. Avtor opisuje malenkosti, ki jih opaža v svojem novem vsakdanu, ob tem pa se dotakne občutkov, vrača se v preteklost, razmišlja o odnosih, življenju, ljudeh. Skozi njegove misli spoznamo bolj intimno plat novinarja, ki smo ga sicer vajeni videvati le na televizijskem zaslonu. Z enim očesom smo povabljeni tudi v zakulisje dela in dneva slovenskega dopisnika.

Posamezni zapisi, ki so ločeni po datumih, po dolžini obsegajo od enega odstavka do več strani. Avtorjev slog pisanja je poln, na trenutke preprost, na trenutke zgoščen, a vedno razumljiv. Obrne se od objektivnega poročanja, ki kroji njegov vsakdan, in si dovoli lastno iskrenost, tako v slogu kot v vsebini. Tok misli in razmisleki o življenjskih temah na trenutke spominjajo na kratke spise.

Zaradi kratkosti zapisov in zanimivega sloga se knjiga bere hitro, celo na mah. Čeprav gre za kratko branje, je v besedilu zgoščeno veliko idej, ki ostanejo in h katerim se želiš vrniti. Ob določenih delih sočustvuješ, ob drugih se zamisliš, v besedah se lahko najdeš, velikokrat se tudi zasmejš.

Tako naslov knjige kot njen konec vlivata občutek, da je bilo tudi v resnici konec pandemične zgodbe. V času izdaje knjige smo morda res verjeli, da se zaključuje, a jo po letu in pol še kar živimo. Petrovčeva knjiga bo ostala kot kapsula časa, ki ga za zdaj še ni konec. Zapisana ob začetku pandemije lepo zaobjame začetni šok ob (zdaj že stari) novi realnosti.X

GRETA THUNBERG, GLAS VPIJOČEGA V PUŠČAVI

Nejc Kirn

»Ko enkrat usmerite pozornost k podnebni krizi, ne morete več pogledati stran,« je v filmu izpostavila Greta Thunberg. Njen pogled na okoljsko problematiko je ravno nasproten od večine, ki se sicer zaveda, kaj se dogaja, a se na vse pretege trudi pogledati stran.

Film *Greta* je režiral Nathan Grossman, ki je mlado aktivistko na njeni poti spremljal od samega začetka avgusta 2018, ko se je odločila, da reševanje podnebne krize vzame v svoje roke. Že takrat je bila deležna kar nekaj očitkov, češ naj se raje vrne v šolo. Kljub temu pa je s svojo stavko na ulice privabila na milijone otrok in mladostnikov, ki od svetovnih voditeljev zahtevajo ukrepanje.

Ob gledanju dokumentarnega filma spoznavamo, kaj se skriva za masko odločne 15-letnice, ki je kljub svojim letom stopila v svet odraslih in politike. Zaradi laži, spletk in obtoževanja je pod vprašaj postavila celo nadaljevanje aktivistične poti.

Režiser nam predstavi tudi intimnejšo Gretino plat: v krogu družine, med jahanjem, pisanjem govora v hotelski sobi in soočanjem z odzivi njenih nasprotnikov, ki jo na spletu označujejo kot histerično in duševno bolno deklico. Film gledalca opomni, da je v središču vseh hladnokrvnih naslovov v medijih tedaj le 15-, danes pa 19-letno dekle, človek s skrbmi in pomanjkljivostmi, kot jih imamo vsi ljudje.

Izvedemo tudi, da se spopada z obliko avtizma, imenovano Aspergerjev sindrom. Sama sicer pravi, da ne bi rekla, da se z njo spopada, saj svojo predanost reševanju planeta pripisuje prav temu sindromu. Aspergerjev sindrom ji otežuje socialne stike z vrstniki, hkrati pa krepi njeno čustvovanje na drugih področjih in njeno popolno predanost boju za podnebno pravičnost.

Kar naenkrat pa je deklica z Aspergerjevim sindromom postala obraz svetovnega gibanja. Začelo ji je slediti na milijone ljudi, ki so vzklikali njeno ime in jo vabili na mednarodne konference, kjer potrebujejo nekoga, ki bi predstavljal glas mladih.

Svetovni voditelji pa si po vsem, kar se je mlada aktivistka trudila spremeniti, še vedno zatiskajo oči pred očitnim in tako Greta med njimi ostaja glas vpijočega v puščavi. Mogoče bi vsi, še posebej pa odločevalci, včasih res potrebovali malo Aspergerjevega sindroma, kot pravi Greta, da bi lahko skupaj rešili podnebje.X

SOKRIVI IN NEDOLŽNI

Matej Simič

Pred tremi leti mi je nek urednik po desetih urah dela napel, kaj si vendar mislim, da sem, da prosim za že zdavnaj dogovorjeno višjo plačo (ki še zmeraj ni bila za veliko več kot za semidostojno študentsko življenje). V upanju, da bom ublažil jezo, ki je iz mene vrela, sem takrat v telefon zapisal naslednje vrstice:

»Delaj. In molči. Mlad si, zato lahko to počneš brez predaha, pravijo. »Informiraj« kot da gre za življenje. In ne pozabi molčati.

Ko boš stopil iz redakcije, se ti bo na dlani izrisal cel svet priložnosti. Zravnaj hrbtenico in bodi z odprtimi očmi na preži za zgodbami. Lahko so dobre, pozitivne in majhne, a zares ti bo uspelo le z velikimi, šokantnimi in negativnimi. Ni pomembno, ali so resnične ali z žlahtnimi pridevniki oplemenitene, ni pomembno, ali so tam ali jih pomagaš ustvariti ti.

Tvoja naloga je, da pometiš pred pragom kogarkoli, ki ti prekriža pot. Zakoplji se v kopico informacij, išči nepravilnosti in afere, ves čas vztrajno in neomajno opozarjaj na napake drugih. Sam jih nikoli ne boš rešil, boš pa mogoče preusmeril vlak, ki drvi naravnost v prepad. Bravo!

Če ti bo uspelo najti kiks drugega, se vrni. Sicer ne. Takšen je diktat tistih, ki ti režejo kruh. Tistih, ki ti narekujejo nevzdrženo tempo v prav takšnih pogojih. Ko se vrneš, izpusti svet z dlani, skloni glavo in usloči hrbtenico. Pokaži jo lastniku, da bo lahko od zadaj padla še ena krepka. Uh, ta je pustila res močno sled. A te ne gane, vaje si jih.

Sedeš na stol in prižgeš svoj računalnik, za katerega moraš malodane plačati. Zatopiš se v delo. Delo, ki ga opravljaš z ljubeznijo. Pha, slednji stavek se zdi utopičen. Pomisli, kakšno goro neljubega si moral oddelati pred tem. Pravijo, da si moraš zgodbe zaslužiti. Do takrat pa velikokrat pišeš, govoriš in montiraš sočne novice, ki ne informirajo prav zares. Ker to se prodaja!

Počutiš se grozno. Idealizirana ideja medija – še tako profesionalnega – se počasi razblinja. Gledaš naokrog in opazuješ medijsko krajino. Spoznavaš zgodbe ljudi, ki so to pot prehodili pred tabo. Počasi uvidiš, da izhoda preprosto ni. Ujet si v krempljih medijskih hudičev.»

Te besede se mi zdijo zadnje mesece še bolj aktualne kot prej. Že davno so postale standard medijskega aparata. Spoznavam, da gre za ustroj, ki presega delo enega novinarja, uredništva, ene medijske hiše ali slovenskih

medijev. Tudi svetle izjeme na medijskem trgu le s težavo plavajo proti toku. Kepa zahtev po nenehnih presežkih, ekspresnih informacijah, kratkih in udarnih novicah, včasih noro visokih postulatih in pričakovanjih urednikov, javnosti in sogovornikov pustoši globalno.

Kot stranski produkt hiperprodukcije in želje po konkurenčnosti so že leta nastajale posledice. Nabirale so se nekje v obstranskih delih družbe, kot nekje v ozračju nam nevidni, vendar nevarni, izpušni plini letal in avtomobilov, ki jih zahteva moderen svet. Zdaj so enotno pokazale svojo moč tudi pri nas. Lomastijo po vseh in vsem. Odražajo se v vsesplošni nestrpnosti, nezadovoljnosti in razgrajanju nekdanje enotne družbe. Kažejo se v neštetihih protestih, nasilnemu vdoru v poslopje nacionalne televizije, (zmeraj neupravičenemu?) pljuvanju po novinarjih in izgubljenem upanju v normalno prihodnost.

In mi? So uredniki in predvsem politično nastavljen direktor o tem razmislili? Se počutijo sokrivi? Dobivam občutek, da družbeno dogajanje razumejo kot samo še en pretres, ki zaenkrat ni zahteval žrtev in se zato z njim ni vredno ubadati. Ker se ekonomsko ne spleča. X

ŽIVETI TEKTONSKE PREMIKE

Žana Erznožnik

Tektonski premiki se dogajajo počasi, centimeter po centimeter. Če ne bi občasno premikali gora in pretresali sveta, jih verjetno ljudje v svojem kratkem življenju na majhnem koščku zemlje ne bi opazili.

Na podoben način se je tektonski premik zgodil slovenski medijski krajini. Nizke plače, prenizke profesionalne in etične standarde, po drugi strani pa vse bolj pogoste in odkrite spletne žaljivke smo novinarji bolj ali manj stoično sprejemali že leta.

Že tekom študija sem se privajala neplačanih študijskih praks in nabiranja izkušenj pri delodajalcih, pri katerih baje študenti kar čakajo v vrsti, da bi delali zastonj, in se naučila, da včasih slabo plačo pač pogoltnoš, ker verjameš v poslanstvo kakovostnega novinarstva. A niti slutila nisem, da več kot 100 sodelavcev Slovenske tiskovne agencije več kot 300 dni od vlade ne bo prejelo plačila za opravljeno delo.

To, kar se dogaja na Poljskem in Madžarskem se mi je zdelo grozljivo, a hkrati nekako oddaljeno in nemogoče, da bi se zgodilo pri nas. In tako je potihoma ter počasi zrasla gora. Gora, ki se je v zadnjem letu in pol izkazala za bruhač vulkan. Do novinarstva kot institucije in raznovrstnih kritičnih posameznikov žaljivi ter ščuvajoči tviti so se še zgostili, namesto z nekaj visoko pozicioniranih osamelcev pa so zdaj bruhalo z vse več hribovij, pa tudi iz kleti.

Marca 2020 je vladni urad za komuniciranje napovedal, da novinarji ne bodo več prisotni na vladnih novinarskih konferencah, češ da gre za varovanje zdravja. Vprašanja so lahko novinarji zastavljali le vnaprej, pri čemer so od oblasti izbrani odločali, na katera od številnih pomembnih vprašanj bo odgovorjeno. Možnosti za podvprašanja ni bilo.

Ob tej napovedi sem bila zgrožena in sem ji glasno nasprotovala. Enako je storila novinarska skupnost. Pa tudi akademska. Na Facebooku sem protestiranje proti tej odločitvi zasledila celo pri znancih, ki sicer le redko načrtno spremljajo novice in ki podpirajo novinarstvu odkrito nenaklonjene politične stranke.

Zaradi skupnega in glasnega upora je urad za komuniciranje le nekaj dni kasneje omilil ukrep in omogočil postavljanje novinarskih vprašanj v realnem času. Sicer še vedno niso odgovorili na vsa in so novinarji konference še naprej večinoma lahko spremljali le virtualno, a to sem

občutila kot malo zmago za novinarstvo in za ljudi, za katere smo skušali razjasniti pogosto nejasne, hkrati pa življenjsko pomembne informacije.

Za demokracijo škodljivih izjav in ukrepov je bilo zatem še mnogo. Mnogo preveč. Sama sem sčasoma utrujena od vseh negativnih informacij, od žaljivk na svoj račun, na račun novinarstva ter napadov na znanstvenice in kulturnike, otopela. Opažam, da ne edina.

In med tem pandemičnim »spanjem« so se zgodili tektonski premiki nazaj na področju človekovih pravic, demokracije, javnega diskurza in nivoja politične kulture. A prav male zmage, kakršna je opisana, ki sicer niso prinesle zelenega rezultata, so pa pokazale na obstoj skupnosti, so mi omogočile, da me poleg otopelosti ni navdal še cinizem.

In zato verjamem, da so lahko posledice nedavnih tektonskih premikov začasne. Ne verjamem, da bi lahko vse postavili nazaj na »svoje mesto«, pač pa stremim k temu, da jih skupaj usmerimo naprej v pravo smer. X